

Ny språklitteratur 2002

Publikasjoner fra språknemndene

Baldurs Jónsson. 2002. Málsgreinar. Afmælisrit Baldurs Jónssonar með úrvali greina eftir hann. Rit Íslenskrar málnefndar 13. Íslensk málnefnd, Reykjavík, 2002, 449 s. Festskrift til Baldur Jónsson.

Kielikello, finska språkbyråns informationsskrift (Forskningscentralen för de inhemska språken) har utkommit med fyra nummer även år 2002. I det följande ges några plock ur årgången, men alla artiklar nämns inte här.

I nummer ett (44 sidor) tar *Taru Kolehmainen* avsked av den finska marken, genom att diskutera de valutor som använts i Finland från 700-talet framåt ur språklig synvinkel. *Riitta Eronen* diskuterar finskans komparation, bland annat om man kan komparera substantiv. *Kaisa Karppinen* diskuterar språklig jämställdhet och granskar hur mycket kvinnor respektive män kommer till tals i finska tidningar. *Heikki Hurtt*a och *Jaakko Anhava* diskuterar bokstäverna q och z i finskan.

Det andra numret (52 sidor) fokuserar språket i skolan. *Pentti Leino* skriver om modersmålsprovet i det finska studentexamensprovet. *Sari Maamies* presenterar resultatet av enkät som finska språkbyrån skickat till studentexamenscensurerarna apropå det faktum att skrivkunskaperna bland de blivande studenterna anses ha blivit sämre under de senaste åren. Dessutom kan man i detta nummer bland annat läsa *Petteri Laihonens* artikel om striden mellan språkvårdare och språkforskare i Ungern.

Matti Räsänen skriver i nummer tre om stavningen av främmande ord i finskan, medan *Pirjo Mikkonen* diskuterar hur

förnamn ska böjas. *Riitta Hyvärinen* skriver om e-postkommunikation i kundkontakter och *Ari Sainio* berättar om lättläst. Nummer 3/2002 omfattar 44 sidor.

I Kielikello nummer 4/2002 publicerades fyra av de föredrag som hölls på seminariet Nykysuomi ja sen huolto (ungefär "nufinska och språkvården") den 11 oktober 2002: *Harri Mantila* talade om utmaningar för språkvården, *Anita Julin* gav en modersmålslärares syn på språkvården, *Arvi Lind* talade om språket i tv-nyheterna och *Sari Maamies* gav en inblick i språkvårdarnas vardag. Därtill kan nämnas *Pirjo Mikkonens* artikel om invandrars namn, och hur de ska behandlas i finskan.

Förutom det ovan nämnda innehåller varje nummer av Kielikello en ledare skriven av tidningens chefredaktör *Sari Maamies* och svar på språkfrågor.

Kieliviesti, Sverigefinska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer.

I nummer 1 skriver *Raija Kangassalo* om finska språkets ställning i den svenska grundskolan. Hon ställer i sin artikel den berättigade frågan om man efter de hårda nedskärningarna under 1990-talet över huvud taget kan tala om någon ställning. En blygsam ersättning för finska klasser i grundskolan presenteras av *Marja Räihä*. Det är en s.k. lördagsskola, som Finska föreningen i Jönköping startade 2001 och där barn och ungdomar får undervisning i finska språket och finsk kultur. Språknämndens publikation *Om ordförrådet i sverigefinska ungdomars talspråk* anmäls av *Marja Räihä*. *Paula Ehrnebo* anmäler Antti Ylikiiskiläs avhandling *Tvåspråkiga skolbarns verbanvändning i svenska* som kom ut 2001. Numret innehåller också en svensk-finsk förteckning över sagofigurer i Astrid Lindgrens barnböcker, sammanställd av *Hannele Ennab*.

I nummer 2 presenterar *Leena Huss* Europarådets konvention för skydd av nationella minoriteter. Hon skriver också om hur länder som ratificerat konventionen är skyldiga att rapportera till Europarådet om minoritetsspråkens ställning och hur konventionen tillämpats. *Paula Ehrnebo* redogör kortfattat

för det språkpolitiska betänkandet *Mål i mun* som Kommittén för svenska språket lämnade våren 2002. *Asko Sahlberg* tar upp frågan om en författares språk i en främmande miljö. Han undrar om författaren kan själv påverka en förändringsprocess – och om han bör försöka göra det. Eller skall han bejaka de möjligheter som tvåspråkigheten ger? *Tuija Määttä* kommenterar felaktigheter med sammansättningar som hon irriteras av i tidningsannonser. *Sari Maamies* presenterar nyord i finska.

I nummer 3 redogör *Pekka Kivekäs* för översättandet av Svenska kyrkans psalmbok till finska. Det mycket omfattande, svåra och mångfasetterade arbetet har resulterat i *Ruotsin kirkon virsikirja* som i viss mån används redan nu, men som officiellt tas i bruk första advent 2003. *Leena Koivuneva* skriver om ambassadör *Heikki Talvities* roll som opinionsbildare i sverigefinnarnas kamp för att uppnå minoritetsställning i Sverige. *Marja Räihä* anmäler Päivi Juvonens avhandling där hon studerat om en bestämd artikel är på väg att bildas i finskan. *Riitta Eronen* redogör för reglerna gällande komparativformen och tar upp speciellt komplicerade fall. Dessutom innehåller numret en svensk-finsk lista över de vanligaste termerna om hörseln, sammanställd av *Margaretha Ternér*.

I nummer 4 skriver *Irmeli Kuusela* och *Arja Meski* om den undermåliga finska svenska myndigheter m.m. ofta har i sina texter och på sina webb-platser. De betonar att när finska används i offentliga sammanhang bör språket vara korrekt och väl fungerande. *Barbro Allardt-Ljunggren* kompletterar uppgifterna om sverigefinnarnas kamp för minoritetsställning i Sverige och understryker sverigefinska organisationers roll. *Marja Räihä* presenterar nättidningen *Tukholma.net* och konstaterar att tidningen är en mycket användbar informationskanal. Numret innehåller också en kort svensk-finsk förteckning över handikapphjälpmedel, sammanställd av *Hannele Ennab*.

Varje nummer innehåller också en ledare och en kolumn om något aktuellt ämne, ofta finns dessutom frågor och svar.

Lexico Nordica 9. Tidsskrift om leksikografi i Norden. Redaktører Henning Bergenholtz, Sven-Göran Malmgren m.fl., Oslo 2002.

Málfarsbanki. <http://www.ismal.hi.is/malfar/>. Íslensk málstöð, Reykjavík 2002. Den islandske sprogbrugsbanken tilgængelig på Internettet. Man kan søge efter ord og finde svar fra Islandsk sprogsekretariat om islandsk sprogbrug

Málfregnir 21, 2002. Ritstjóri (red.): Ari Páll Kristinsson. Íslensk málnefnd, Reykjavík. 64 s. Islandsk sprogråd's tidsskrift.

Nordterm 11, rapport fra Nordterm 2001. Red. Johanna Suomalainen. Utgitt for Nordterm av TSK i samarbeid med Nordisk sprogråd, Helsinki 2002.

Norstedts skandinaviska ordbok. Ny, utvidet utgave. Red. Birgitta Lindgren m.fl. Norstedts Ordbok i samarbeid med Nordisk sprogråd og Nordisk Ministerråd, Stockholm 2002.

Nyt fra Sprognævnet, Dansk Sprognævns tidsskrift har udkommet med fire numre i 2002, alle med 16 sider.

Hvert nummer indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til nævnet, bogomtaler og artikler om sproglige forhold. Af årgangens artikler kan nævnes: *Ole Ravnholt:* Fremtidens danskfag, *Jørn Lund:* Sprog og tekster - alfabetisk (nr. 1), *Marianne Rathje og Ole Ravnholt:* R tjat å sms 1 trusl mod skriftsprågd? (nr. 2), *Vibeke Sandersen:* Om bogstavet å, *Anne Duekilde:* Om lydord (nr. 3), *Ole Ravnholt:* Ordet portfolio - er det nødvendigt? (nr. 4).

Språkbruk, tidsskrift utgiven av Svenska språkbyrån (Forskningscentralen för de inhemska språken) har utkommit med fyra nummer under år 2002.

I nummer 1/2002 (36 sidor) publiceras två artiklar som anknyter till det seminarium som våren 2001 hölls på

Forskningscentralen för att fira dialekt- och namnforskaren Peter Slottes 60-årsdag. I artikeln *Angående ortnamns betydelse – om de nu har någon?* har Staffan Nyström sammanfattat den diskussion om ortnamn som fördes under seminariet. *Bent Jørgensen* å sin sida presenterar i artikeln *Storbyens stedsnavne en pilotundersökning om ortnamnen i Köpenhamn*. *Helena Englund och Karin Guldbrand* skriver i artikeln *Personliga och läsarvänliga texter* om hur man formulerar texter som ska formuleras på webben, så att de både blir lästa och förstådda. *Urban Östberg* skriver om *Fasta fraser i svenskan*.

Nummer 2/2002 är extra tjockt, 48 sidor. *Marika Tandefelt* skriver om språksituationen i Viborg från medeltiden till före andra världskriget i artikeln *Viborg som språkmiljö*. *Birgitta Romppanen* skrader inte orden i sin recension av elektroniska ordböcker, *Alla elektroniska ordböcker håller inte måttet*. Dessutom kan *Ralf Svenblads* artikel om språket i *Anni Blomqvists* böcker om Stormskärsmaja, *Släkt och osläkt i Anni Blomqvists Stormskärsromaner*, nämnas. *Sandra Forsman* redogör i artikeln *Fem seminarier om hotad svenska blir handlingsprogram* för den diskussion som fördes om handlingsprogrammet för svenskan i Finland under fem seminarier våren 2002. Därtill polemiserar *Bertel von Bonsdorff* och *Matti Vilppula* om etymologin för ordet kiva.

Nummer 3 tar upp det finlandssvenska teckenspråket i *Karin Hoyers* artikel *Det finlandssvenska teckenspråket – ett av våra minsta minoritetsspråk*. *Niels Davidsen-Nielsen* diskuterar risken för domänförluster i artikeln *Kan vi överleva engelsk i Norden?* I detta nummer av *Språkbruk* inleder *Sven-Göran Malmgren* sin tvådelade artikelserie om det svenska ordförrådets utveckling sedan 1800. *Lisa Södergård* skriver om dialektala benämningar på små kroppsdelar i artikeln *Från änne till fotknyla – kroppsdelar på dialekt*. *Sandra Bernas* sammanställer i artikeln *Scenspråksdebatt på Hangö teaterträff* den debatt om språket på de finlandssvenska scenerna som arrangerades på teaterträffen i Hangö i juni 2002.

I det fjärde numret av Språkbruk 2002 skriver *Maria Österlund* om lättläst i artikeln *LL = lättläst*. *Jonna Ahti* redogör för resultaten i sin pro gradu-avhandling i artikeln *Språkliga drag i finlandssvenska chattkanaler*, medan *Mikael Reuter* i artikeln *Vad kan Svefix göra?* presenterar det nya textgranskningsprogrammet Svefix, som Svenska språkbyrån (Forskningscentralen för de inhemska språken) varit med om att utveckla. Dessutom publicerades i detta nummer av Språkbruk den senare delen av *Sven-Göran Malmgrens* artikelserie *Det svenska ordförrådets utveckling sedan 1800*.

Förutom allt detta innehåller 2002 års årgång en ledare av chefredaktören *Mikael Reuter* i varje nummer, svar på aktuella språkfrågor, recensioner och anmälningar av nyutkommen litteratur samt notiser och annat redaktionellt material.

Språknytt, som er Norsk språkråds meldingsblad, kommer vanligvis ut med fire nummer i året, hvert av dem på ca. 20 sider. Men i 2002 kom det bare ut tre: nr. 1 på 32 sider, nr. 2 på 28 sider og dobbeltnummeret 3-4 på 48 sider. I alt bestod årgangen av 108 s. Opplaget har stabilisert seg på 25 500 eksemplarer. Av innholdet i 2002-årgangen nevner vi:

I nummer 1: Skandinaviske "særbokstaver" av *Arne Torp*, Pressestøtte og språkleg mangfald av *Asgeir Olden*, Elias Blix og framveksten av det nynorske kyrkjepspråket av *Tove Bull*, Norsk språkråd – fra rettskrivning til språkvern av *Jon Grepstad*, Ord fanget i nett av *Helge Dyvik*, Hjelp, vi har fått mail! Om elektronisk post, e-pest, bindestrek og annet besvær av *Jan Hoel*, Nyord i hundre år av *Vigleik Leira*.

I nummer 2: Om endring av rettskrivinga i bokmål av *Kjell Ivar Vannebo*, Nynorsknorma i endring av *Eilov Runnestø*, Ny lov om persónnavn av *Ivar Utne*, Nordisk purisme av *Endre Brunstad*, Falska vänner får man på köpet! av *Birgitta Lindgren*, Nettbasert nyordsinnsamling av *Boye Wangensteen*, "Polfarernorsk" av *Einar Lundebj*, Bymålslaget 100 år av *Ruth Vatvedt Fjeld*.

I nummer 3–4: Utviklinga i bokmål 1950–2000 av *Kjell Ivar Vannebo*, Utviklinga i nynorsk 1950–2000 av *Lars S. Vikør*, Norsk tale i to generasjonar av *Helge Sandøy*, Engelske lånord i norsk 1950–2000 av *Anne Line Graedler*, Å snakke ”bredt” og ”fint” – hva betyr det egentlig? av *Ellen Skolseg*, Dialektutjamning i Salten av *Kjetil Jensen*, Særskrivning av sammensatte ord av *Roald Walmsnes*, Granskingar av valfridomen i nynorsk, utdrag fra *Revisjon av nynorsknorma*, utgreiing frå Språkrådet 2002. Kjelda som aldri tryt – tankar om betre bibelspråk av *Jostein Stokkeland*, Frå polis til pilis – om namn på byar av *Svein Nestor*.

Hvert nummer inneholder dessuten en nyordsspalte, som *Svein Nestor* har stått for.

Språkvård, Svenska språknämndens tidskrift, har som tidigare utkommit med fyra nummer.

Nummer 1 innehåller två artiklar om flerspråkighet i Sverige. I den ena redovisar *Jakob Cromdal* hur tvåspråkiga barn i en engelsk skola i Sverige leker på två språk samtidigt, i den andra lägger *Lovisa Alvtörn* fram siffror som visar att sprint (språk- och innehållsintegrerad undervisning) eller med andra ord undervisning av svenska elever på engelska kan ha negativa effekter på elevernas svenskkunskaper. *Ola Knutsson* har sett på de språkgranskningsprogram som finns för datorskrivande och vilken kapacitet de har. *Susanne Sznajderman-Rytz* presenterar jiddisch i serien Sveriges officiella minoritetsspråk. Och numret innehåller också den årliga nyordslistan, sammanställd av *Birgitta Lindgren*.

I nummer 2 presenterar *Björn Melander* det språkpolitiska betänkandet ”Mål i mun”. I två artiklar behandlas engelskans roll i Sverige. I den ena konstaterar *Stefan Haglund* att svenskars engelska ofta inte räcker till i professionella situationer, i den andra redogör *Karin Carlsson* för att inte heller studenternas engelska – eller för den delen universitetslärares engelska – räcker till i de naturvetenskapliga ämnena. Och även svenskan brister. *Gunlög Sundberg* tar upp skrivförmågan hos personer som lärt svenska om andraspråk och visar hur en systematisk

textbedömning kan gå till. *Oddrun Grønvik* tycker att vi borde sprida kunskaperna om den nordiska modellen när det gäller språkvård. Den utgör med sina demokratiska principer en motvikt till den stormaktsmodell som dominerar i stora delar av världen. *Kari Fraurud* presenterar romani i serien Sveriges officiella minoritetsspråk.

I nummer 3 framför *Martin Gellerstam* att nya gemensamma EU-regler för varumärken ger ökade möjligheter för företag att monopolisera ord. *Jenny Nilsson* har studerat gradadverb. Betydelserna bleknar och därför kan man säga *väldigt liten, hemskt trevligt och grymt snäll*. *Maria Lindgren* visar att det är chefen som bestämmer i utvecklingssamtal, trots den yttre demokratiska formen. *Catharina Nyström* presenterar ett diagnosinstrument, "Klarspråkstestet", för den språkliga tillgängligheten hos myndighetstexter, och visar att mottagaranpassning är mer än tiltalsord. *Anna-Lena Bucher* berättar om vad terminologiarbete går ut på och visar på skillnader mellan allmänspråkliga och terminologiska preciseringar av begrepp. Hon påpekar också hur viktigt det är för översättare att välja den korrekta termen och inte hitta på egna ord-för-ord-översättningar. Slutligen reder *Staffan Nyström* ut skillnaden mellan *boulevard*, *alléer*, *avenyer*, *esplanader*, m.fl. franska ord i gatunamn.

I nummer 4 går *Ylva Hård af Segerstad* igenom språkbruket i sms-meddelanden. *Anna-Malin Karlsson* har studerat hur vi läser en annan ny typ av texter, webbtexter. *Inger Lindberg* avlivar i sin artikel myter om tvåspråkighet, bl.a. att modersmålet skulle störa andraspråksinläringen, vilket om det vore sant skulle befria samhället från att tillhandahålla det som förr hette hemspråksundervisning. Som ett levande bevis på de positiva sidorna med flerspråkighet kommer sedan en artikel av *Bengt Ahlfors*, som berättar om sin egen familjs erfarenheter med finska, svenska och madinka. *Inger Ahlgren* avslutar serien minoritetsspråk genom att presentera teckenspråket.

Dessutom innehåller varje nummer en ledare, insändare, kortare anmälningar av nyutkommen litteratur, notiser om språkliga aktualiteter, samt en avdelning med frågor och svar.

Stefnuskrá Íslenskrar málnefndar 2002-2005, Reykjavík 2002.
<http://www.ismal.hi.is/Stefnuskra2002-2005.html>
Íslandsk sprákráds program 2002-2005:

Teleman, Ulf: Ära, rikedom och reda. Svensk språkvård och språkpolitik under äldre nyare tid. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 85. Norstedts Ordbok 2002. 216 s.

Se Publikasjoner forøvrig for Sverige.

Publikasjoner forøvrig

DANMARK

Pia Jarvad, Jørgen Nørby Jensen og Jørgen Schack

Anker Jensen, Per og Peter Rossen Skadhauge (red.): Sætningsskemaet i generativ grammatik. Udg. af Institut for Erhvervsproglig Informatik og Kommunikation, Syddansk Universitet, Kolding 2002. 112 s.

Artiklernes emne er som titlen angiver, sætningsskemaet, og det behandles af Lars Ahrenberg: Positions vs. precedences as primitives of constituent order, Lars Heltoft: Hierarki og rækkefølge - skandinavisk ledstilling i funktionel grammatisk betydning. De to redaktører skriver om Verbalalternationer og topologi og Sten Vikner om Ledstillingen i dansk og government & binding.

Cramer, Jens, Ole Togeby og Peter Widell (red.): M/K - mod og kvindehjerte. Festskrift til Mette Kunøe 5. november 2002. Modtryk, Århus 2002. 393 s.

Som det fremgår af undertitlen, er der tale om et festskrift til Mette Kunøe, som i en årrække har været institutleder på Århus Universitets nordiske institut. Artiklerne er skrevet af kollegaer og venner fra både det snævert faglige miljø med artikler om sproglige og litterære emner og fra det kønspolitiske miljø som det har udfoldet sig i områder hvor Mette Kunøe har bevæget sig: på venstrefløjen i dansk politik og i forskningspolitikken.

Danske Studier 2002. C.A. Reitzels Forlag, København 2002. 238 s.

Blandt bindets store artikler er *Kasper Boye*: Den danske infinitivneksus - distribution, funktion og diakroni af særlig interesse. Tre retskrivningsordbøger udkom i 2001, og disse anmeldes under et af Laurids Fahl m.fl. Det drejer sig om Dansk Sprognævn: Retskrivningsordbogen, 3. udgave, Retskrivningsordbog, 2. udgave, Gyldendal og Politikens Retskrivningsordbog, 1. udgave. Også Vibeke A. Pedersens anmeldelse af Eli Fischer-Jørgensen: Tryk i ældre Dansk. Sammensætninger og Afledninger (omtalt i *Sprog i Norden* 2002) er værd at bemærke. Bindets første bidrag er en nekrolog over *Danske Studiers* mangeårige redaktør Iver Kjær, som afgik ved døden i 2002. Den er forfattet af Flemming Lundgreen-Nielsen.

Dialekter - sidste udkald? Modersmål-Selskabets årbog 2002. C.A. Reitzels Forlag, København 2002. 196 s.

Årbogen 2002 fokuserer på dialekterne, nu hvor de som lokalt betingede varianter er forsvundet. Inge Lise Pedersen redegør i to artikler dels for hovedtrækkene i de danske dialekter og dels for den afvikling af dialekterne som gør at vi i dag kun har regionale variationer tilbage. Pia Quist skriver om nye varianter af dansk som opstår i kølvandet af nye danskere. Hun kalder det for multietnolekter, og det er det sprog som de unge nydanskere benytter indbyrdes, og som karakteriseres ved de mange sprog som er de unges baggrund. I flere artikler gøres barndommens og hjemstavns sproget til genstand for beskrivelse og hyldning af kendte forfattere og journalister.

Hermes. Tidsskrift for Sprogforskning. 30-2003. Redigeret af Henning Bergenholtz mfl. Udgivet af det Erhvervsproglige Fakultet, Handelshøjskolen i Århus. 245 s.

Den tematiske del af dette nummer er sprog og informationsteknologi. Af indholdet kan nævnes: *Lone Ambjørn*: Computermediets differentieringspotentiale i sproglig læring belyst ud fra en procesorienteret synsvinkel, *Karen Lauridsen*:

Definition af kompetenceniveauer i fremmedsprog inden for en fælles europæisk referenceramme, *Ole Lauridsen*: En hvepserede: læringsstile i e-learning, *Bernt Møller*: Internet som tekstsamling og ressourcebank i sprogundervisning og *Morten Pilegaard*: Netværksbaseret læring. In casu medicinsk engelsk.

Holm-Larsen, Signe (red.): Fremmedsprog i den danske skole. Kroghs Forlag, Kolding 2002. 251 s.

Dansk Skolemuseum har som det historiske museum for skole og uddannelse her i landet taget initiativ til denne bog, hvor forskere og undervisere beskriver dansk fremmedsprogundervisning før, nu og i fremtiden. Bogens indhold falder i tre afsnit: et alment første afsnit, som fokuserer på tværgående tendenser i fremmedsprogundervisningen, et fagopdelt andet afsnit, der viser karakteristiske sider af de enkelte fremmedsprogs udvikling, og et mere generelt tredje afsnit, der behandler nutidige udfordringer for fremmedsprogundervisningen. Forfatterne redegør for de vilkår der har sat et afgørende præg på udviklingen inden for dansk sprogundervisning, ikke alene i folkeskolen, men også på øvrige niveauer i uddannelsessystemet.

Hou Olsen, Gitte (red.): Politikens Danske ord der driller. Politikens Forlag, København 2002. 192 s.

Danske ord der driller er en opslagsbog i praktisk sprogbrug. Den indeholder ca. 1900 opslag om ord og udtryk som man ofte kan være i tvivl om. Bogens forklaringer er korte og præcise og som regel illustreret med eksempler. Bogen indeholder desuden en række faktabokse som giver svar på forskellige sproglige spørgsmål.

Hvordan staver studenterne? - En undersøgelse af stavefejl i studentereksamensstilene 1998. Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 6. Undervisningsministeriet, København 2002. 70 s.

Bogen dokumenterer stavfejl i studenternes danske stile, og undersøgelsen er en gentagelse af en tilsvarende undersøgelse i 1990. Det gør det muligt at se udviklingen i stavfejl, og man kan se at det især er fire typer fejl som øges dramatisk, nemlig særskrivning af sammensatte ordforbindelser, fx *køle anlæg*, overholdelse af regler ved sammenskrivning eller særskrivning af adverbium + præposition fx *inden for huset / kom indenfor*, orddelingsfejl ved linjeskift og fejl i brugen af bindestreg. Men selv om eleverne laver mange flere fejl i disse typer, laver de i alt færre fejl i 1998 end i 1990, siges det i rapporten.

Jensen, Hans Arne, Folmer Arnklit og Jørgen Jensen: Anbefalede Plantenavne. Recommended Scientific and Danish Plant Names. Udgivet af Plantedirektoratet. G.E.C. Gads Forlag, København 2003. 372 s.

Formålet med ordbogen *Anbefalede Plantenavne* er at fremme en ensartet anvendelse af plantenavne i landbrug, gartneri, havebrug, naturforvaltning, undervisning mv. Ordbogen er udarbejdet af Plantenavneudvalget, som fungerede fra 1979 til 2002. Ordbogen indeholder i alt ca. 7.700 navne, først og fremmest navne på planteslægter og plantearter der dyrkes og omsættes i Danmark. Derudover finder man navne på en række importerede planter og frugter og på en del ukrudtsarter. Ordbogen falder i to dele: I første del er plantenavnene ordnet alfabetisk efter det videnskabelige navn (fx *Leymus... mare-halm*), i anden del efter det almindelige danske navn (fx *tomat ... Lycopersicon*).

Jørgensen, Kim Møller: Sprog og Sygepleje. Publikationer fra Institut for Sygeplejevidenskab, Aarhus Universitet, nr. 6. Århus 2002. 87 s.

Bogen beskriver det videnskabelige sprog som trænger sig ind i sygeplejen og den deraf følgende videnskabeliggørelse af sygeplejegeringen. Det skitseres hvilke muligheder og begrænsninger det er forbundet med i sammenhæng med

formidling af sygepleje og som grundlag for tilegnelse af en omsorgskompetence.

Ladegaard, Uffe: Sprog, holdning og etnisk identitet. En undersøgelse af holdninger over for sprogbrugere med udenlandsk accent. Syddansk Universitetsforlag, Odense 2002. 112 s.

På basis af en undersøgelse foretaget blandt 139 elever i 8. og 9. klasse på tre fynske folkeskoler søger denne bog at afdække hvilke holdninger der kommer til udtryk over for sprogbrugere fra etniske minoritetsgrupper i Danmark.

Lindø, Anna Vibeke: Samtalen som livsform. Et bidrag til dialoganalysen. Forlaget Klim, Århus 2002. 183 s.

Samtalen som livsform er en lærebog i sproganalyse med udgangspunkt i den levende dialog. Bogen henvender sig først og fremmest til sprogundervisere på alle niveauer i uddannelsesystemet, men også til studerende på uddannelser hvor refleksioner over sproget indgår. Bogens overordnede sprogsyn er at sprog- og kommunikationsmodeller er en form for tilværelsessmodeller. Forfatteren placerer sig med denne indfaldsvinkel til sprog inden for en dialektisk tradition der forstår arbejdet med sprog som en videnskab om tilværelsen. I bogen gives en kritisk gennemgang af forskellige hovedretninger inden for moderne sprogteori, og som alternativ til disse retninger præsenteres forskellige versioner af den såkaldte økologiske sprogvidenskab med særlig vægt på den danske dialektiske skoledannelse inden for dette felt. Bogen indeholder desuden en række analyser af autentiske dialoger.

Majgaard, Poul: Om at skrive bedre - tre trin på vejen. Journalistværktøj når en artikel bygges op. Dike, København 2002. 204 s.

Om at skrive bedre er en pædagogisk indføring i at skrive artikler med journalistiske redskaber. Målet er at ruste læseren til at skabe sine egne artikler efter en såkaldt tretrinnsmodel.

Bogen er inddelt i tre hovedafsnit med overskrifterne: *Før du skriver artikler*, *Tre trin på vejen* og *At prøve det af*. Bogen indeholder desuden et afsnit med *Gæsteord* og *Efterskrift*, en bilagsliste med oplysninger om bl.a. *Pædagogisk journalistik* og *Gode steder på nettet* samt et stikordsregister.

Møller, Bent og Jens Olsen: Juridisk formidling - at skrive juridiske tekster. Nyt Juridisk Forlag, København 2001. 66 s.

Bogen falder i to dele. Første del er hovedsagelig en historisk gennemgang af debatten om emnet forståelighed versus (juridisk) præcision. I anden del gøres der rede for hvad der i de seneste ca. 25 år er gjort for at mindske afstanden mellem almensproget og det juridiske fagsprog.

Møller Andersen, Nina: I en verden af fremmede ord. Bachtin som sprogbrugsteoretiker. Akademisk Forlag, København 2002. 194 s.

Russeren Michail Bachtin (1895-1975) er først og fremmest kendt som litteraturens og filosofiens teoretiker, men bag de litteratur- og filosofiteoretiske ideer ligger en teori om sproget. I bogen udfoldes den kommunikationsteori der i kimform ligger i Bachtins teorier, og i sidste kapitel bliver en bachtinsk kommunikationsmodel demonstreret med analyser af konkrete sprogbrugseksempler. *I en verden af fremmede ord* giver både læseren en introduktion til Bachtins liv og forfatterskab, en grundig gennemgang af hans sprogteorier og et konkret analyseredskab.

Mål & Mæle. 25. årgang, nr. 1-3. Redigeret af Carsten Elbro, Pernille Frost, Erik Hansen, Ole Tøgeby. 2002. 32 s. + 32 s. + 32 s.

Numrene indeholder - foruden spørgebrevkassen Sprogligheder - artikler af bl.a. *Carsten Elbro*: Det er ret svært at lære at læse dansk, *Kresten Thor Nielsen*: Kinesertegn (nr. 1), *Holger Juul*: Grammatisk opmærksomhed. En overset vanskelighed i skolebørns udvikling?, *Erik Hansen*: Ta' og hils

det hele fra mig. Imperativisk ekspansion el. serie-imperativ, *Ebbe Spang-Hanssen*: Om menneskets mærkværdige evne for sprog. En bog om sproglig opmærksomhed (nr. 2) *Anders Damgren Højen*: Modersmålsundervisningen kan give dårligere udtale af dansk!, *Tore Kristiansen*: Noget om dialekter og dialektforskning (nr. 3).

Norman Jørgensen, Jens (red.): De unges Sprog. Artikler om sproglig adfærd, sproglige holdninger og flersprogethed hos unge i Danmark. Københavnerstudier i tosprogethed. Køgeserien K9. Akademisk Forlag, København 2002. 288 s.

Bogen rummer en række undersøgelser og analyser af samtaler som forskellige unge har ført med hinanden uden andres tilstedeværelse (men med mikrofon på). I bogens ti artikler gennemgås nogle af de måder unge bruger sproget på. Blandt artiklerne kan nævnes: *Jane Lykke Bøll*: Etnicitet, sprog, generation og køn hos unge, *Helle Eskildsen*: Kodeskift hos unge i 8. klasse, *Jesper Hansen*: Sproglig bevidsthed hos tosprogede unge og *Mirjam Laursen*: Registerskift hos børn. Frække ord og tabuord i 1. og 2. klasse.

NyS. Nydanske sprogstudier. 30-2002. Redigeret af Peter Juel Henriksen. Udg. af Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet. 122 s.

Nummeret er et temanummer med korpuslingvistik som emne. Af artiklerne kan nævnes: *Sabine Kirchmeier-Andersen*: Dansk korpusbaseret forskning. Hvordan kommer vi videre?, *Jørg Asmussen*: Korpus 2000. Et overblik over projektets baggrund, fremgangsmåder og perspektiver. *Daniel Hardt*: Dansk grammatikkontrol med transformation-based learning.

Perregaard, Bettina: Forskning og undervisning i skriftsprog. Akademisk Forlag, København 2002. 202 s.

Denne bog giver en introduktion til den russiske sprog- og udviklingspsykolog L.S. Vygotskys kulturhistoriske teori, der blev til i 1920'erne og 1930'erne. Vygotsky blev genopdaget af

Vesten i 1960'erne og har siden haft stor indflydelse på de spørgsmål og den teoridannelse der knytter sig til forskningen i børns sprogtilegnelse og skriftsproglige udvikling. Bogen fremhæver de udfordringer forskningen i skriftsprogstilegnelse står over for i dag, og den diskuterer begreber som internalisering, udviklingszone, social praksis, dekontekstualisering og appropriering. Begreberne sættes i forhold til konkrete undervisningssituationer. *Forskning og undervisning i skriftsprog* henvender sig til forskere, lærere og studerende der beskæftiger sig med betydningen af skriftsprog i forskellige sammenhænge.

Rask, Kirsten: Rasmus Rask. Store tanker i et lille land. Gads forlag, København 2002. 255 s.

Bogen er en biografi over den danske sprogforsker Rasmus Rask (1787-1832). Rask var en usædvanlig sproglig begavelse, og hans tanker og ideer har haft stor betydning for både den danske og den internationale sprogvidenskab. I 22 kapitler skildrer forfatteren Rasmus Rasks liv og skæbne - fra den fattige opvækst i Brændekilde sydvest for Odense til han i 1831 - et år før sin død - blev udnævnt til professor i orientalske sprog ved Københavns Universitet. Bogen indeholder bl.a. en længere beskrivelse af Rasks lange rejse 1816-1823. Rejsen bragte Rasmus Rask til så fjerne steder som Persien og Indien i hans jagt på de nordiske sprogs oprindelse.

Rasmussen, Jens: Dansk fonetik i teori og praksis. Specialpædagogisk forlag, København 2002. 107 s.

Bogen er rettet mod udenlandske universitetsstuderende som gerne vil lære den danske udtale godt. I bogen gennemgås den almene fonetik og den særlige danske fonetik, og lydskriften som benyttes, er Dania. Vejen til en god udtale er øvelser, og dem er der rigtigt mange af i denne bog.

Spang-Hanssen, Ebbe: Sprogets verden og din. Om menneskets mærkværdige evne for sprog. Gyldendal, København 2002. 219 s.

Sprogets verden og din handler om hvor dybt sprogene griber ind i vores verden. Bogen fortæller om hvordan de forskellige sprog er med til at forme de forskellige kulturer og om menneskets mærkværdige evne for sprog der er grundlaget for hele vores informationsudveksling. Bogen falder i tre hoveddele: 1. *Tegnene*, 2. *Mekanikken i sammenkædningen af tegnene*, 3. *Brugen af tegnene*. Første del handler om ord- og ordklasseinddelinger, og vægten er lagt på forskellene mellem kulturerne. Således gives i bogen en lang række eksempler på hvordan de forskellige sprog inddeler verden på forskellige måder. Anden del handler om grammatikken og om hvordan sprogene kæder ordene sammen, og her er der mere fokus på det universelle, dvs. det der er fælles for alle sprog. Det beskrives hvor raffineret den grammatik er som vi allesammen har inden i vores hoveder, og som vi bruger når vi taler eller lytter til sproglige meddelelser - det hele illustreret med velvalgte eksempler. I tredje og sidste del behandles de meget forskellige kommunikationsstrategier mennesker kan anlægge. Her diskuteres desuden retorik, samtaleanalyse og hvilket formål kommunikationen overhovedet tjener. I bogens allersidste afsnit giver forfatteren et kort overblik over de europæiske sprogs historie, og der kastes et blik på en fremtid hvor verdens sproglige mangfoldighed kan siges at være truet.

Sprog og Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 20. årgang, 2002, nr. 1-4. 16 s. + 8 s. + 16 s. + 16 s. Redigeret af Michael Blædel.

I tre af de fire numre skriver Erik Hansen sædvanligvis oplagt om "Det flæde æ's undergang" (nr. 1), "Forandring fryder ikke" (nr. 3) og "Hvorfor staver vi så dårligt?" (nr. 4). Ellers rummer tidsskriftet en række omtaler og anmeldelser af sproglig litteratur. Af særlig interesse i den foreliggende årgang er desuden *Claus Tilling: Fremtidens danskfag*, og årets prismodtager *Ib Spang Olsen: Hvem udvikler sproget?*

Sørensen, Søren Peter (red.): *Elektroniske tekster*. Systime, Århus 2002. 187 s.

Elektroniske tekster er en grundbog om tekster der er beregnet til at blive læst på en skærm, fx websider, hyperfiktioner (dvs. skønlitterære e-tekster), chat- og sms-beskeder, PowerPoint-præsentationer mv. Bogen falder i fire hoveddele. I første del beskrives de elektroniske teksters særlige karakteristika. I anden del indsnævres fokus til de e-tekster der findes på internettet, og i tredje del behandles de e-tekster der handler om danskfaglige emner, og der henvises desuden til nogle af de steder på internettet hvor man kan finde skønlitterære tekster. Endelig indeholder fjerde del fire kapitler med hvert sit faglige perspektiv på e-tekst-fænomenet i praksis.

FINLAND

Charlotta af Hällström

Terhi Ainiala & Peter Slotte (red.): Avgränsning av namnkategorier. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20–22 april 2001. Forskningscentralen för de inhemska språken, 2002, skrifter 4, 190 s.

Namnforskningen har traditionellt varit indelad i ortnamnsforskning och personnamnsforskning. Det finns emellertid namn som varken är ortnamn eller personnamn, och de har placerats i en egen grupp, övriga namn. Är gränsen mellan ortnamn och personnamn entydig? Vilka är egentligen de övriga namnen och vilken är deras plats i namnförrådet? Frågor som dessa dryftades på det tjugonionde NORNA-symposiet "Avgränsning av namnkategorier" på Svidja i Sjundeår 2001. Symposiet resulterade i en rapport med samma namn. Symposierapporten består av elva artiklar av nordiska namnforskare. I artiklarna behandlas bland annat urbana namn, firmanamn, husdjursnamn och namn på färöiska kapprodds-båtar. Artiklarna är skrivna på svenska, danska och norska med engelska sammanfattningar.

Marianne Blomqvist: Dagens namn. Schildts Förlags AB. 2002, 303 s.

Under ett års tid (29/1 2001–28/1 2002) hade Hufvudstadsbladets läsare förmånen att få läsa Marianne Blomqvists krönikor om dagens namn i almanackan. Nu har Blomqvist publicerat de uppskattade krönikorna i bokform. Varje dag har en egen kort krönika över dagens namn, skriven populärvetenskapligt och tilltalande, men ändå baserat på

gedigen forskning. Förutom själva krönikorna bjuder författaren på en historisk översikt över almanackan och namnsdagarna. I slutet av boken finns ett alfabetiskt förnamnsregister som förenklar användningen av boken. Dessutom har Marianne Blomqvist gjort ett register där man kan se namnlängdens utveckling från 1810, då vi fick en egen almanacka på svenska i Finland.

Saara Haapamäki: Studier i svensk grammatikhistoria. Åbo Akademis förlag, Åbo 2002, 407 s.

I sin avhandling *Studier i svensk grammatikhistoria* studerar Saara Haapamäki den svenska grammatikskrivningen i ett historiskt perspektiv, med avsikt att se på vilket sätt synen på grammatik och språk har gestaltat sig från slutet av 1600-talet till början av 1970-talet. Hon fokuserar på de frågeställningar, problem, teoretisk-metodiska överväganden och föreställningar om studieobjektet som ligger till grund för det grammatiska studiet av svenskan genom historien. Studien täcker den typ av grammatikskrivning som kallats "traditionell grammatik". Den historiska översikten ordnas i fyra huvudperioder: renässans och barock, upplysning och rationalism, romantik och historism samt övergången till modern tid. Som avslutning tar Haapamäki alla de presenterade grammatikkonceptionerna till kritisk granskning. Hon vill dock undvika värderingar som tar sin utgångspunkt utanför den historiska kontexten och utgår därför från Thomas Kuhns teori om vetenskapsutvecklingen, sådan som den presenteras i hans bok *The Structure of Scientific Revolutions* (1962).

Gunilla Harling-Kranck och Hanna Lehti-Eklund (red.): Folkmålsstudier 41, Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi, Helsingfors 2002, 258 s.

Folkmålsstudier 41 är denna gång i praktiken en konferensrapport från *Sjätte sammankomsten för svenska språkets historia*, som ägde rum i Helsingfors den 11–12 maj 2000. Temat för symposiet, som samlade ett hundratal deltagare, var

”Historia och språkhistoria”. Rapporten innehåller två av de tre plenarföredragen (Kurt Braunmüller: ”Om flerspråkighet och språkförändring” och Ulf Teleman ”Veta och vilja. Om ortografer och grammatiker som språkvårdare under svenskt 1600- och 1700-tal) samt 17 av de 34 sektions- och posterföredrag som presenterades vid symposiet. Bidragen i rapporten spänner över flera språkskeden, men med tyngdpunkten lagd vid äldre och yngre nysvenska.

Vesa Heikkinen (red.): Virkapukuinen kieli (om myndighets-språk). Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Tietolipas 182. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tampere 2002, 279 s.

Artiklarna i denna artikelsamling är skrivna av myndighets-språkforskare och språkvårdare, och behandlar myndigheternas språk ur olika synvinklar. I boken kan man läsa om hur myndigheternas texter kan läsas kritiskt, vad ett gott myndighetsspråk är och hur det kan förbättras. I de populärvetenskapliga artiklarna presenteras forskning om myndighetsspråk. Här ges en bild av språkvårdsarbetet på myndigheter och dessutom får läsaren en inblick i hur barn uppfattar myndighetsspråket. Avsikten med boken är att ge skribenterna på olika myndigheter redskap att analysera sina texter, och berätta för studenter och övriga intresserade om metoder inom textforskning och hur de kan tillämpas.

Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen ja Tiina Onikki-Rantajääskö (red.): Äidinkielen merkitykset (”Modersmålets betydelser”, festskrift till Pentti Leino). Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 869. Vaasa 2002, 618 s.

I festskriften till Pentti Leino, som är professor vid finska institutionen vid Helsingfors universitet, diskuterar lingvister, litteraturvetare, folklorister och pedagoger modersmålets betydelse i ett allt mer internationellt, mångspråkigt och mångkulturellt samhälle. Artiklarna behandlar bland annat modersmålets betydelse på små språkområden, utmaningar i

modersmålsundervisningen, dialekternas ökade popularitet och finsk rocklyrik.

Liisa Hietaketo-Vieno et al.: Punkter 2000 – Punktskriftens grunder. Braille-delegationens publikationer 3, Braille-delegationen, Celia – Biblioteket för synskadade, Helsingfors 2002. ISSN 1457-6589, 101 s.

Punkter 2000 – Punktskriftens grunder innehåller de vanligaste punktskriftstecknen som ingår i Brailles punktskriftssystem. Boken tar upp olika reliefskriftsmetoder, punktskriftsproduktionen och reliefbilder. Läsaren får många exempel i svartskriftspunkt som ska göra det möjligt att lära sig läsa punktskrift. I boken ges också en översikt över blindskriftens historia och utvecklingen av punktskriftsproduktionen i Finland. I slutet finns en ordlista som förklarar vad *synskadad*, *synsvag* och *blind*, dvs. *gravt synskadad*, samt många andra begrepp som hänför sig till punktskrift innebär.

Katariina Iisa, Hannu Oittinen, Aino Piehl: Kielenhuollon käsikirja (språkvårdshandbok). 5 utvidgade och förnyade upplagan, 1 tryckningen. Yrityskirjat 2002, 357 s.

I handboken *Kielenhuollon käsikirja* ges råd om rätt-skrivning och språkriktighet samt råd i stilistiska frågor bland annat med hjälp av många praktiska exempel. I boken finns ett omfattande sak- och ordregister. I uppdateringen av boken har man bland annat tagit hänsyn till valutans euro med nya regler och exempel.

Ann-Marie Ivars & Lena Huldén (red.): När kom svenskarna till Finland? Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 646, Helsingfors 2002, 183 s.

Ända sedan mitten av 1800-talet har man i Finland intresserat sig för den finlandssvenska bebyggelsens ålder och ursprung. I de tolv artiklar som är publicerade i boken *När kom svenskarna till Finland?* får man en överblick över olika vetenskapers syn på frågan. Utgångspunkterna är historiska,

språkvetenskapliga, arkeologiska, botaniska, populationsgenetiska, idéhistoriska och klimatologiska.

Boken är resultatet av ett seminarium och en föreläsningsserie på Svenska litteratursällskapet i Finland år 2000 respektive 2001. Föreläsningarna väckte ett stort intresse hos publiken, som efterlyste föredragen i bokform. Utöver föredragen ingår i boken dessutom ett helt nyskrivet bidrag. De språkvetenskapliga bidragen i boken är två till antalet: Lars Huldéns artikel *Vad berättar ortnamnen om den svenska bosättningens uppkomst i Finland?* och Ann-Marie Ivars artikel *Vad säger dialekterna om bebyggelsehistorien?*

Redaktörerna skriver att boken inte gör anspråk på att ha sagt sista ordet i diskussionen om den finlandssvenska bebyggelsehistorien, men att de hoppas att den sporrar till nya försök att hitta svar på frågan om den svenska bosättningens uppkomst och historia i Finland.

Lari Kotilainen, Annukka Varteva (red.): Maaailman vaikein kieli ("Världens svåraste språk"). Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 882. Tampere 2002, 160 s.

I boken om världens svåraste språk har redaktörerna samlat språkkåserier publicerade i kvällstidningen Ilta-Sanomats språkspalt Kielipeli 1998–2001. Kåserierna är skrivna av forskare och forskarstuderande vid finska institutionen vid Helsingfors universitet. I de 119 korta kåserierna behandlar artikelförfattarna både det finska språket och andra språk ur många synvinklar: det talade språket, språkets uppbyggnad, betydelser, hur man lär sig språk, språkliga förändringar och språkens ställning i samhället.

Christer Laurén (red.): Språket, människans dotter. Människan, språkets dotter. Lingua, filia hominis. Homo, filius linguae. Essäer på olika språk om språk och kultur. Skrifter utgivna av Svensk-Österbottiska Samfundet rf nr 66, Vasa 2002, 72 s.

För att fira sin 60-årsdag har professor Christer Laurén vid Vasa universitet gett ut en bok. Boken innehåller 29 artiklar

skrivna på 11 språk (svenska, finska, katalanska, spanska, italienska, franska, engelska, tyska, isländska, norska och danska). Artiklarna är inte översatta till exempelvis svenska, och det finns en orsak till detta. Laurén skriver själv i förordet att ett av målen med boken är att ge läsaren en möjlighet att upptäcka att det går att förstå en hel del text på ett språk han eller hon aldrig har studerat. "Tag tid på dig, sök upp din bekvämaste läsvrå, ögna igenom en text du aldrig trodde du kunde förstå, låt ögat plocka ut ordelement och fackord som du kan gissa dig till betydelsen på. Efter en genomgång med tålmod har du en rad acceptabla tankar om vad texten i fråga handlar om. [---] du behöver ingalunda förstå alla ord för att någorlunda förstå en text."

Laurén har bett skribenterna i boken i populär form skissera en forskningsfråga som kunde vara intressant för yngre forskare, och till den late läsarens lättnad har de bara en eller två sidor till sitt förfogande. Artiklarna är indelade i grupper enligt innehåll: Språk och barn, Språk och tid, Språk och rum samt Språk och tanke.

Det som man som läsare kan sakna är en text av Christer Laurén själv. Han kunde gärna ha gett läsarna en inblick i någon av de forskningsfrågor som ligger honom själv nära om hjärtat, exempelvis inom fornsvensk filologi, fackspråklig kommunikation, terminologins teori, flerspråkighet eller språkbad.

Heikki E. S. Mattila: Vertaileva oikeuslingvistiikka ("Komparativ rättslingvistik"). Kauppakaari. Lakimiesliiton kustannus. Jyväskylä 2002, 739 s.

Mattilas bok är en historisk-kulturell översikt över olika rättskulturer och rättsspråk, främst deras utveckling och särdrag. Den beskriver likheter och olikheter mellan olika rättsspråks ordförråd, samt översättningsproblem. Boken tar upp rättsspråkets funktioner, egenskaper och terminologi, juristlatin samt dagens rättsspråk, speciellt engelska, franska och tyska. Rättsspråken inom EU har fått ett eget kapitel. Boken har ett

sak- och termregister i vilket Mattila har samlat de uttryck på främmande språk som kommer upp i boken. Boken lämpar sig som lärobok för studenter inom juridik och översättning.

Pirjo Mikkonen (red.): Sukunimi? Etunimi? Maahanmuuttajien nimijärjestelmistä ("Förnamn? Efternamn? Om invandrarnas namnsystem"). Kielenkäytön oppaita 3. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 114. Helsinki 2002, 116 s.

Denna handbok lämpar sig för alla som kommer i kontakt med och intresserar sig för icke-västerländska personnamn, t.ex. myndigheter och journalister. Den ger exempelvis råd i hur invandrades namn ska translittereras och uttalas, samt hurdana namnsystemen i de olika invandrarspråken är. Handboken kan också hjälpa när man ska fylla i förnamn och efternamn i blanketter. Boken omfattar artiklar av nio olika experter. Artiklarna behandlar arabiska, spanska och portugisiska, ingermanländska och ryska, iranska och turkiska, kinesiska, koreanska, sydasiatiska och vietnamesiska samt somaliska namn. Artiklarna i boken handlar alltså om Finlands största invandrargrupperns namnsystem.

Karin Hoyer & Karin Kronlund-Saarikoski (red.): Se vårt språk! Finlandssvenskt teckenspråk, 38 ordboksartiklar, Finlands Dövas Förbund rf:s publikationer 21, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 122, Helsingfors 2002, 110 s.

Den finlandssvenska döva minoriteten utgör en språkgrupp med anor som sträcker sig ända till tiderna för dövundervisningens födelse i Finland, dvs. då dövskolan i Borgå grundades 1846. Mycket lite har publicerats om det finlandssvenska teckenspråket. *Se vårt språk!*, som består av en bok och en videokassett, är ett av de första försöken att beskriva det finlandssvenska teckenspråket. I publikationen analyseras dock bara ett fåtal (38) tecken. Materialet är trespråkigt: uppslags-tecknen och exempelmeningarna är på finlandssvenskt teckenspråk, medan motsvarigheterna och översättningarna av

exemplen finns på svenska och finska. De utvalda tecknen utgör inte det finlandssvenska teckenspråkets mest centrala teckenförråd, utan är utvalda för att de på något sätt skiljer sig från motsvarande finska tecken. Publikationen presenterar uppslagstecknens struktur, betydelse och användning.

Tom Moring & Andrea Nordqvist (red.): Svenska medier i Finland, SSKH Skrifter nr 13, Helsingfors 2002, 238 s.

Forskare och studerande vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet har tillsammans med sakkunniga inom medievärldens olika delområden sammanställt antologin *Svenska medier i Finland* (redigerad av Tom Moring och Andrea Nordqvist), som behandlar den finlandssvenska medievärlden och den finlandssvenska publikens medievanor.

Finlandssvenskarna är flitiga mediekonsumenter. Men vad beror det på att finlandssvenskarna läser fler tidningar än någon annan folkgrupp inom EU? Hur är de finlandssvenska medierna uppbyggda, och vem äger dem? Hur används medierna i tvåspråkiga familjer – vad är det som gör att man väljer de kanaler man tittar eller lyssnar på? Ja, vad är egentligen en tvåspråkig familj? Och vad spelar medierna för roll för identiteten och språket?

Dessa och ett flertal andra medierelaterade frågor diskuteras i volymen och en del av artiklarna kan rekommenderas för den lingvistiskt inriktade läsaren. I den inledande artikeln *Svenskfinland – ett världsrekord i medier*, skriven av Tom Moring och Ullamajja Kivikuru, diskuteras bland annat finlands-svenskarnas ställning som minoritet i Finland samt frågor om den språkliga identiteten. Andrea Nordqvist redovisar för undersökningar om tvåspråkiga finlandssvenskars tidningsvanor och deras radio- och TV-bruk, och Ann-Charlotte Helenius ser närmare på språkval i tvåspråkiga familjer. Maria Wasström skriver i sin artikel om det särpräglade medielandskapet Åland, där medieutbudet från såväl Sverige som

Finland är stort och där nästan hela befolkningen parallellt läser två lokaltidningar.

Eivor Sommardahl: På god grund. Idébok för skolan. Forskningscentralen för de inhemska språken, Helsingfors 2002. ISBN 951-9475-91-5, 64 s.

Under hösten 2000 och fram till våren 2001 jobbade språkvårdaren Eivor Sommardahl som språkkonsult för de svenska skolorna i Finland och detta arbete resulterade i boken *På god grund. Idébok för skolan*. Boken delades ut gratis till alla finlandssvenska lärare under våren 2002, men finns också att köpa.

Bokens huvudsakliga uppgift är att tjäna som inspirationskälla för alla de lärare som oroar sig över de språkliga utmaningar som den finlandssvenska skolan ställt inför under de senaste åren. Med ett ökat antal elever med flerspråkig bakgrund och ett Svenskfinland där finskan tar allt större plats i de ungas vardag är det viktigt att alla lärare – inte bara modersmålslärarna – inser sitt ansvar och diskuterar hur skolan på bästa sätt kan stödja dessa elevers skolspråk.

På god grund gör inte anspråk på att vara en didaktisk handbok eller en heltäckande beskrivning av alla existerande språkstimulansmetoder. Jag tror att alla som läser boken ändå väcks till insikt om att det alltid finns något som den enskilde läraren kan göra för att stimulera eleverna språkligt. Boken kan både väcka upp, ruska om och ingjuta hopp i ett lärarkollegium, och den är därför viktig läsning för alla.

Svenskans beskrivning 25. Förhandlingar vid Tjugofemte sammankomsten för svenskans beskrivning Åbo den 11 och 12 maj 2001. Marketta Sundman & Anne-Marie Londen (utg.), Åbo 2002, 371 s.

Konferensrapporten från den tjugofemte sammankomsten för svenskans beskrivning innehåller 30 av de föredrag som ungefär 150 konferensdeltagare åhörde i Åbo den 11 och 12 maj 2001. Utgivare av skriften är Marketta Sundman och Anne-

Marie Londen. Här återfinns tre plenarföredrag som på olika sätt berör konferensens övergripande tema: svensk-finsk språkkontakt genom tiderna. Kaisa Häkkinen redogjorde i det ena av dem för de många svenska lånord som finns i finskan och andra likheter som finns i språken efter århundraden av kontakter och utbyten av olika slag. Leena Huss koncentrerade sig i stället på den svensk-finska språkkontakten av i dag, då hon bland annat såg närmare på minoritetspolitikens utveckling i Sverige, Sverigefinska språknämndens verksamhet och forskningsprojektet Språklig emancipation i Finland och Sverige. Det tredje plenarföredraget hölls av Marika Tandefelt under rubriken *Land ska med lag byggas – också med en språklag? Exemplet Finland* som handlade om språklagstiftningen och finländarnas språkliga rättigheter och skyldigheter.

Sektionsföredragen behandlade ett flertal olika teman, bland andra elevspråk, textanalys, fonetik, samtalsanalys och grammatik. I slutet av konferensrapporten finns engelska sammanfattningar av samtliga artiklar.

Liisa Tainio, Aki Ontermä, Tapani Kelomäki, Minna Jaakola (red.): Pentti Leino: Mittoja, muotoja, merkityksiä (ett urval artiklar av Pentti Leino). Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 868. Vaasa 2002, 628 s.

Med boken *Mittoja, muotoja, merkityksiä* ville redaktörerna hedra professorn i finska vid Helsingfors universitet, Pentti Leino på hans 60-årsdag. Boken omfattar ett urval artiklar skrivna av professor Leino. Förutom lingvistik har Leino forskat i folkloristik och metrik. I artiklarna diskuterar Leino bland annat hur ordstäv och berättelser är uppbyggda, runometer samt infinita verbformer och det finska kasussystemet ur den kognitiva lingvistikens synvinkel. Leino har också intresserat sig för bland annat studentexamen, språkvård samt vetenskapspolitik, varför boken också omfattar artiklar inom dessa områden.

Marika Tandefelt (red.): Viborgs fyra språk under sju sekel. Schildts förlags AB, 2002.

I en kulturhistoriskt brett upplagd studie beskriver Marika Tandefelt tillsammans med historikerna Lena Huldén och Peter Stadius staden Viborg som språklig metropol. Viborg var Finlands mest kosmopolitiska stad med flerspråkigheten som varumärke under många hundra år. Mötet mellan rysk administration, tyska handelsmän, ett finskt folk och en betydande svenskspråkig befolkning har genom tiderna gett upphov till många anekdoter och historier. I boken beskrivs språken och språkförhållandena i Viborg från medeltiden fram till krigsutbrottet 1939. I boken finns också fyra kommenterade ordlistor.

Barbro Wiik: Studier i de österbottniska dialekternas fonologi och morfologi. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 642, Studier i nordisk filologi nr 80, Helsingfors 2002, 374 s.

Dialekterna i det moderna samhället anses genomgå en utjämning. I Österbotten växer de flesta barn upp i en språkligt heterogen miljö där de kommer i kontakt med många olika dialekter och varieteter av standardspråket. Dialekterna förändras således så att de blir allt mer lika varandra samtidigt som de också närmar sig standardspråket. Främst märks utjämningen i ordförrådet men fenomenet kan också iakttas på andra språkliga nivåer. I sin doktorsavhandling *Studier i de österbottniska dialekternas fonologi och morfologi* undersöker Barbro Wiik de moderna österbottniska dialekternas ljud- och formlära.

Den strukturalistiska ansatsen i avhandlingen innebär att varje dialekt ses som ett självständigt språksystem med en fullständig grammatik. En relevant fråga är huruvida de österbottniska dialekterna kan beskrivas som ett system med variation eller flera system med inbördes likheter. Frågan konkretiseras bland annat i kapitlet om fonologi där fonemsystem för dialekterna etableras. Konsonantsystemen är nämligen förhållandevis enhetliga, vilket tyder på att de

österbottniska dialekterna utgör ett system. Vokalsystemen uppvisar däremot en stor variation och speciellt i fråga om de långa vokalerna är det endast ett fåtal dialekter som uppvisar sinsemellan identiska system. Tyngdpunkten i avhandlingen ligger på fonologin men därutöver studeras också fonotax, morf fonematik och morfologi.

Enligt Wiik kan man anta att utjämningen av dialekterna långsamt fortgår och att sockendialekterna inte kommer att vara speciellt utpräglade i framtiden i och med att socknen förlorat sin betydelse som sammanhållande enhet. Utjämningen sker snabbast i områden med stor inflyttning medan dialekten är relativt stabil på områden där befolkningen minskar.

Camilla Wide: Perfect in dialogue. Form and functional potential of the vera búinn að + inf. construction in contemporary Icelandic. Processes, Interaction, and Constructions. Monographs 3. Department of Scandinavian Languages and Literature, University of Helsinki, Helsinki 2002.

Camilla Wide har disputerat för doktorsgraden i nordiska språk vid Helsingfors universitet i december 2002. Wides avhandling heter "Perfect in dialogue. Form and functional potential of the *vera búinn að* + inf. construction in contemporary Icelandic" och den undersöker konstruktionen *vera búinn að* i isländskan.

Vera búinn að + infinitiv ('vara färdig att + inf.', sv. ha + supinum) är den yngsta av tre perfektkonstruktioner i isländskan, och används främst i tal. Konstruktionen verkar också undergå en grammatikaliseringsprocess, delvis på bekostnad av de två äldre konstruktionerna *hafa* + supinum och *vera* + perfekt particip. Wide har undersökt hur *vera búinn að* används i autentiska samtal, och klarlägger mönster som talare följer i valet mellan denna och andra perfektkonstruktioner.

Avhandlingen är skriven på engelska, vilket kan vara motiverat med tanke på ämnet. Någon svensk eller isländsk

sammanfattning ges dock inte, vilket förvånar när det gäller en avhandling i nordiska språk.

Kurt Zilliacus: Forska i namn. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2002, 290 s.

En viktig del av namnforskningen är att man utreder namnens härkomst. I en sådan etymologisk forskning har namnforskningen sin början. Men namnforskningen är mycket mera än bara etymologi; namnforskningen forskar i namnbildning och namnbruk som en del av språk och språkbruk.

En sådan här vetenskaplig namnforskning föddes i Finland vid övergången mellan sextio- och sjuttioalet. Dess skapare var Kurt Zilliacus (vid sidan av finska kollegan Eero Kiviniemi). Ända till dess var namnforskningen nästan enbart etymologisk forskning: man studerade enskilda ortnamn och inte namnförrådet som helhet. Med Kurt Zilliacus omvandlades namnforskningen till systematisk lingvistisk forskning och blev etablerad som självständigt ämne inom språkvetenskapen. Nu ville man åstadkomma en fullständig redovisning av alla de olika namnelement som ingår i ortnamn och en sammanfattande översikt över namnförrådets sammansättning och principerna för namnbildningen under olika tider, inom olika namngrupper och i olika landsändar. Klassificeringen av ortnamn blev centralt: man klassificerade ortnamn enligt namnens innebörd och detta skedde ur namnbildarnas synvinkel. Så här kunde man också hitta våra vanligaste namngivningsgrunder: vi beskriver en plats genom att ange dess läge (berget vid bastun > *Bastuberget*), någonting som finns där (kullen vid ladan > *Ladukullen*), en utmärkande egenskap (den röda udden > *Rödudden*) eller genom att hänvisa till vad vi brukar göra där eller en händelse (uddan där faster föll i sjön > *Fastersudden*).

Nu är det svårt eller nästan omöjligt för en namnforskare att skriva om den systematiska forskningen utan att nämna Kurt Zilliacus namn. Den systematiska analys- och klassificeringsmodellen är känd överallt och Zilliacus är utan tvivel en av världens mest kända och uppskattade namnforskare. Han är en

banbrytare och hans arbete har stor vikt i det att Finland blev en föregångare inom namnforskningen.

Forska i namn samlar de viktigaste resultaten av Kurt Zilliacus långvariga och grundläggande arbete inom namnforskningen och namnvården. Boken ger också en mångsidig bild av namnforskningens historia i Finland – även på ett mycket varmt och mysigt sätt, inte minst med hjälp av bokens många bilder, foton och kartor. Boken är av stort värde redan därför att den innehåller ett stort antal texter som förr har varit svåra att få tag på. I boken ingår också den tidigare utgivna *Onomastik* från 1975, en beskrivning av systematisk namnteori, som har varit en av de mest väsentliga källorna för många namnforskare. *Forska i namn* är en bok som varje namnforskare behöver som grundguide och källskrift. Aktuell och betydande läsning är det för alla intresserade.

Monica Åikäs: *Skriv klart. Språkliga råd för läromedelsförfattare och läromedelsöversättare*. Schildts Förlags Ab, Helsingfors 2002, 82 s.

En del av de läromedel som används i de svenska skolorna i Finland har språkliga brister. Det är synd att en av de viktigaste och mest använda källorna till kunskap i skolan ibland är otillfredsställande i sin språkliga utformning. Läromedlen tjänstgör inte bara som faktaförmedlare utan utgör även en av de viktigaste språkliga modellerna för sina unga läsare. Men många läromedelsförfattare och läromedelsöversättare är kanske mera bekanta med det ämne de skriver om än de funderar över hur de bäst och lämpligast ska nå fram med sitt budskap.

Monica Åikäs, språkvårdare på Forskningscentralen för de inhemska språken, har en bred erfarenhet av granskning av läromedelsmanuskript, och denna erfarenhet har hon utnyttjat när hon har skrivit boken *Skriv klart. Språkliga råd för läromedelsförfattare och läromedelsöversättare*. Här pekar hon på vikten av tydlighet, konsekvens samt logiskt resonerande när man skriver för barn och ungdomar. Hon påpekar att många barn saknar vanan att läsa böcker och att de därför behöver få

tillgång till nytt kunskapsstoff på ett lättförståeligt och konsekvent språk. En lättläst text är dock inte det samma som en torftig, fattig och enkel text, och det är här utmaningen ligger. Hur kan man skriva så att alla elever har en chans att förstå det de läser men samtidigt har någon behållning, och kan ta modell, av själva språket?

Åikäs delar med sig av olika skrivråd och skrivregler och lösningarna på de vanligaste översättningsproblemen. Hon pekar på vikten av att använda en idiomatisk svenska och resonerar kring förekomster av finlandismer i våra läromedel. Hon efterlyser anpassningar av finska och rikssvenska texter till finlandssvenska förhållanden och slår fast att en läromedelsöversättare som får en bristfällig originaltext i sin hand har svårt att åstadkomma något annat än en bristfällig svensk översättning av den. Det här är alltså inte bara ett specifikt finlandssvenskt problem, utan frågor om läromedelsspråk har med rätta diskuterats i många länder under de senaste åren.

ISLAND

Ari Páll Kristinsson

Hreinn Benediktsson. 2002. *Linguistic Studies, Historical and Comparative*. Ritstjórar (red.) Guðrún Þórhallsdóttir, Höskuldur Þráinsson, Jón G. Friðjónsson og Kjartan Ottosson. Málvísindastofnun Háskóla Íslands, Reykjavík. Ixvii+585 s. Festskrift til Hreinn Benediktsson.

Orð og tunga 6. Ritstjóri (red.): Guðrún Kvaran. Orðabók Háskólans, Reykjavík 2002, vii+91 s. Tíðsskrift om leksikografi, utgitt av Íslands universitets leksikografiske institutt

Púki 2002. Stafsetningarforrit. Friðrik Skúlason ehf., Reykjavík 2002. Dataprogram som retter skrivefeil.

Upplýsingatækni – íslenskar kröfur. 2002. Frumvarp að íslenskum staðli, frÍST 130:2002. Staðlaráð Íslands, Reykjavík. 24 s. Forslag til standard for spesifikke íslandske kulturelle fordringer i IKT.

NORGE

Svein Nestor

Alme, Bjarte og Jon Peder Vestad: Mediespråk. Form og formidling i journalistikk. Det Norske Samlaget 2002. 204 s.

Askedal, John Ole og Ann-Berit Aarnes Breder: Ivar Aasen – vandreren og veiviseren. Emilia forlag, Oslo 2002, 258 s.

Bidragene i boken tar for seg forskjellige sider av Ivar Aasens virke for norsk skriftkultur og språkvitenskap. De omfatter hans biografi, hans intellektuelle røtter i opplysningsvirksomheten på Ekset på Sunnmøre og hans reiser. Språkvitenskapelige temaer som behandles, er normproblemet hos Aasen, Aasen som ordboksmann og hans forhold til dialektene på Østlandet. Utgangspunktet for boken er foredragene om Ivar Aasen på Humanistisk seminar, Universitetet i Oslo høsten 2001.

Berge, Kjell Lars (red.): Teksthistorie. Tekstvitenskapelige bidrag. Nr. 6 i skriftserien Sakprosa. Norsk sakprosa, INL, Universitetet i Oslo 2002. 267 s.
(<http://www.hf.uio.no/inl/sakprosa>).

Drange, Eli-Marie, Ulla-Brit Kotsinas og Anna-Brita Stenstrøm: Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden. Høyskoleforlaget. 152 s.

Boken er en samling av artikler som ble presentert på et forskningssymposium 'Språkkontakt och ungdomsspråk' i Norden (UNO) i år 2000. Det dreier seg om et nordisk samarbeidsprosjekt fra 1997 for å kartlegge og sammenligne

nordiske ungdommers språk, med spesielt fokus på bruken av slangord og diskurspartikler. Tre av artiklene behandler dialekt- og språkholdninger i Norge, Sverige og Danmark. Samlingen viser et bredt utsnitt av ungdomsspråkforskningen, der mange av studiene kan regnes som pionerarbeider innenfor sitt felt.

Follestad, Sverre: Real English. Norske uttrykk på engelsk. 5 utg. Kunnskapsforlaget Oslo 2002. 623 s.

Fretland, Jan Olav og Unn Spjelkavik: På saklista. Språk- og dokumentlære for lokalforvaltningen. Bokmål. 4. opplag. NKS Fjernundervisning i samarbeid med Landssamanslutninga av nynorsk kommunar. NKS-Forlaget. Oslo 2001. 77 s.

Heftet tar for seg det offentlige språket, ser kritisk på det og viser hvordan den offentlige språkbruken kan forbedres.

Johnsen, Egil Børre (red.): Vårt eget språk. Ny, revidert utg., Aschehoug, Oslo 2002. 336 s.

Første utgave av "Vårt eget språk" fra 1987 var i tre bind og ble raskt et standardverk for alle med interesse for norsk språk. Denne nye utgaven er i ett bind. Det gjør den lettere å bruke. Artikler fra den tidligere utgaven som fortsatt er med, er revidert og oppdatert, og flere nye artikler er kommet til. Artikkelen om språkutvikling og kulturforståelse er en opplevelse å lese. Boken gir innføring i språkhistorie og etymologi. Medie-, reklame- og nettspråket omtales og analyseres, og den gir et innblikk i hvordan personer med fremmedspråklig bakgrunn opplever det norske språksamfunnet.

Johansson, Stig og Anne-Lise Graedler: Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn. Høyskoleforlaget. Kristiansand 2002. 318 s.

Hoveddelen av boken undersøker bruken av engelske lånord i norsk: På hvilke områder er den engelske påvirkningen størst? Hvem bruker engelske lånord, og hvorfor? Hvordan tilpasses de engelske lånordene til det norske språksystemet? Hvordan

uttales, skrives og bøyes lånordene? Når trenger vi norske avløserord for lånordene? Boken tar også opp fenomenet språkveksling, f.eks. i reklame og prategrupper på Internett, og bruken av engelsk i næringsliv, undervisning og forskning.

Knudsen, Knud: Haandbog i dansk-norsk Sproglære. Det Norske Samlaget. Oslo 2002, (Originalutgave: Christiania 1856) 411 s.

"Haandbog i dansk-norsk Sproglære" er hovedverket i Knud Knudsens grammatiske forfatterskap. Den er den første utførlige deskriptive grammatikk over dansk-norsk skrift- og talespråk. Den er en vitenskapelig grammatikk med fri og udogmatisk og resonnerende framstillingsform. Også som materialsamling er "Haandbog .." en svært verdifull bok. Den tegner et detaljert bilde av 1800-tallets alminnelige skriftspråk og er en rik kilde til kunnskap om den landsgyldige norske uttale.

Lomheim, Sylfest: Språkteigen. Det Norske Samlaget. Oslo 2002. 262 s.

Boken har samme navn som et populært radioprogram på NRK. Mye av stoffet i boken har på den ene eller den andre måten vært fremme som spørsmål og svar i programmet, men boken er likevel både i form og innhold annerledes enn programmet. Boken inneholder ca. 130 artikler på rundt 2 sider i gjennomsnitt. En stor leserkrets vil ha glede av denne boken.

Maagerø, Eva og Elise Seip Tønnesen: Samtaler om tekst, språk og kultur. Landslaget for norskundervisning (LNU) Cappelen Akademisk Forlag, Oslo 2001. 165 s.

Hovedinnholdet i boken er portrettintervjuer med fem ledende språk- og tekstforskere: Michael A.K. Halliday, Ruqaiya Hasan, Wolfgang Iser, William Labov og Ragnar Rommetveit. I boken presenteres både anglo-amerikansk, europeisk og nordisk forskning på en oversiktlig og inspirerende måte. Boken egner seg til studier i nordisk og andre språkfag,

medievitenskap, litteraturvitenskap og lingvistik, samt lærerutdanningen i tekst- og kulturkompetanse..

Maal og minne 2002. Tidsskrift for språkvitenskap, norrønt, dialekter, navnegranskning og folkeminne. Kommer med to nummer i året, og utgis av Det Norske Samlaget for Bymålslaget, Oslo.

Mæhlum, Britt og Gunnstein Akselberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy: Språkmøte. Innføring i soslolingvistik. Cappelen Akademisk forlag. Oslo 2003. 280 s.

Hensikten er at boken skal være en undervisningsbok, men stoffet er presentert på en slik måte at det også ligger godt til rette for selvstudium. I tilknytning til hvert kapittel er det laget spørsmål til repetisjon av sentrale temaer og til videre ettertanke og egenaktivitet. Boken er aktuell for studenter i nordisk, lingvistik, norsk i lærerutdanningen, kommunikasjonsfag og migrasjonspedagogikk.

Nesse, Agnete: Språkkontakt mellom norsk og tysk i hansatidens Bergen. Det Norske Videnskaps-Akademi. II. Historisk-filosofisk klasse. Skrifter og avhandlinger Nr. 2. Det Norske Videnskaps-Akademi. Oslo 2002. 291 s.

Denne avhandlingen beskriver hvorfor og hvordan bergensdialektens særpreg har oppstått. Om de som bodde i byen, var tospråklige, og hvordan denne tospråkligheten i så fall artet seg, er to av flere sentrale forhold som drøftes. Det drøftes også om tospråkligheten var aktiv eller passiv, og om det har eksistert et blandingsspråk.

I tillegg til en innføring i og analyse av de språksosiologiske forholdene blir det presentert analyse av fem bergenske dialekttrekk: sin-genitiven, genussammenfall, preteritum på *-et* i kaste-klassen, bruken av etterhengt bestemt artikkel på egennavn, og infinitivsmerket *te*. Hvert av disse trekkene er undersøkt ut fra hypotesen om at det er språkkontakten mellom norsk og nedertysk som er årsaken til utviklingen av dem.

Avhandlingen er også et forsøk på å kombinere disipliner som historisk sosiolingvistik og filologi. Dette kommer særlig til uttrykk i måten kildematerialet behandles på. Kildene brukes både som språklige data og som kilde om menneskene som skrev dem, og det samfunnet de levde i.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift. Redaktør: John Ole Askedal. Utgis i samarbeid med Det Norske Vitenskaps-Akademi. Trykkes og selges gjennom Novus forlag (<http://www.novus.no>).

Norsklæreren. Tidsskrift for språk og litteratur. Trykkes hos Fagbokforlaget, Bergen for Landslaget for norskundervisning. (<http://www.fagbokforlaget.no/lnu>).

NORskrift, nr. 104/2002 Tidsskrift for nordisk språk og litteratur. Språklige emner. Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. Oslo 2002. 92 s.

Innholdet i dette nummeret er: Genus, bøyingsklasse og morfologisk modell – Diakrone perspektiv frå norsk av *Hans-Olav Enger*. Pragmatiske faktorerers betydning for grammatikalisering av *Toril Opsahl*. ”Man blir ikke tatt seriøst” – Ei undersøking av talemålsomlegging hos innflytttarar i Oslo av *Jonas Bakken*. Om djupstrukturdebatt og nominaliseringsdebatt: utviklinga av generativ lingvistik frå 1950-tallet fram til i dag av *Laila Sakshaug*.

Omdal, Helge og Rune Røststad (red.): *Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis*. Forskningsserien nr. 33. Høgskolen i Agder. Høyskoleforlaget. Kristiansand 2003. 305 s.

Denne artikkelsamlingen inneholder følgende bidrag: *Ulrich Ammon*: On the Social Forces that Determine what is Standard in a Language and on Conditions of Successful Implementation. *Helge Dyvik*: Offisiell og ikke-offisiell språknormering – nyttig eller skadelig motsetning? *Henrik Galberg Jacobsen*: Kræfter og modkræfter i dansk sprognormering – historisk og aktuelt.

Ole Nygaard: Problemer i norsk språknormering med utgangspunkt i Aftenpostens språklige praksis. *Gunnstein Akselberg*: Praksis og haldning til valfridomen i den nynorske skriftnorma hjå elevar som har nynorsk som hovudmål. *John Ole Askedal, Tor Guttu, Arthur O. Sandved og Ole Michael Selberg*: Realiteter og prinsipper i bokmåls- og riksmålsnormeringen. *Endre Brunstad*: Finn-Erik Vinje – ei kraft i norsk språknormering? *Jan Olav Freiland*: Nytt språkpolitisk klima, ny normeringspolitikk i Norsk språkråd? *Knut Johansen*: To og et halvt kjønn. A-ordenes genusstatus i det almennelige bokspråk. *Tore Kristiansen*: Refleksjoner omkring sprogvidenskaben rolle og muligheder i sprognormerings-spørgsmålet – med Danmark som eksempel. *Guðrun Kvaran*: Tilpassning af fremmedord i islandsk. *Andrew Robert Linn*: Johan Storm: ”målmennenes og fornorskingsmennenes argeste motstander”. *Roger Lockertsen*: Determinisme eller politikk som forklaring på resultatet av norsk språkplanlegging og språknormering. *Sylfest Lomheim*: NTB – grå eminense i norsk språkpolitikk? *Eva Maagerø*: Nominalisering og normering. *Helge Omdal*: Lærernes rolle i implementeringen av norske språknormer. *Heimir Pálsson*: Moral og dubbelmoral – tankar om språknormering. *Eric Papazian*: Et offisielt standardtalemål i Norge? Språkrådet og stadardtalemålet. *Helge Sandøy*: Den norske normerings sirkelen. *Kolbjørn Sletheim*: Språkteknologi som normeringsagent. *Kjell Ivar Vannebo*: Om rettskrivinga i bokmål – en rapport fra normeringsfronten. *Lars S. Vikør*: Statleg og privat normering i nynorsk.

Rosbach, Johan Hammond: *Stedsnavn. Norske og utenlandske*: Pax Forlag, Oslo 2002. 119 s.

Boken er inndelt i utenlandske stedsnavn og norske stedsnavn. I hver av disse delene omtales alle typer stedsnavn. Til sammen behandles rundt 1500 navn. Boken er beregnet på ikke-spesialister.

Språklig samling. Tidsskrift for aktuelle språkspørsmål. Utgis av Landslaget for språklig samling. (<http://home.no.net/lss>).

Språkvett. Skriveregler, grammatikk og språklige råd fra a til å. Dag Gundersen (red.) mfl. Kunnskapsforlaget, Oslo 2001. 393 s.

Dette er en ny og omarbeidet utgave av "Håndbok i norsk" fra 1995. Terminologien og klassifiseringen i grammatikk-artikkelen følger "Norsk referansegrammatikk" (Faarlund et al. 1997). Boka er et praktisk oppslagsverk med regler for rettskriving, tegnsetting, godt språk, grammatikk og syntaks, og gir gode råd om ting som få andre oppslagsbøker sier noe om.

Vinje, Finn-Erik: Moderne norsk. 5. utg. Fagbokforlaget, Bergen 2002. 506 s.

"Moderne norsk" er en håndbok for alle som vil holde seg orientert om moderne norsk språkbruk, særlig bokmål. Den gir innsikt i grammatikken og problemene i dagens norsk, og legger stor vekt på å drøfte faktisk språkbruk. Det er lagt vekt på det kommunikative aspektet ved skriveprosessen vel så mye som det normative.

SVERIGE

Birgitta Lindgren

Alla ord är lika roliga. Festskrift till Lars Svensson 28 februari 2002. Svenska Akademien. Norstedts 2002. 192 s.

Bidragen i denna festskrift till före chefen för Svenska Akademiens ordboksredaktion behandlar framför allt lexikografi och ordbokshistoria. Bland bidragen kan nämnas *Birgit Falck-Kjällquist*: Om egennamn i enspråkiga historiska ordböcker, *Hans Jonsson*: Sammansättning. SAOB en guldgruva för studium i ämnet, *Carl-Erik Lundblad*: Betydelseförändring och definitionsformler, *Per Stille*: Redaktionsexempel i SAOB.

Andersson, Helen: TV:s nyhetsprogram som interaktion. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 59. 2002. 221 s. Ak.avh.

I denna avhandling undersöks interaktionen i tv-sända nyhetsprogram. Nyhetsprogrammen kan ses som ett skådespel där deltagarna intar vissa roller. Frågor som undersöks är: Kan man överhuvudtaget tala om interaktion mellan nyhetsuppläsaren och tittarna? Hur skapar nyhetsuppläsaren kontakt med tittarna? Vilka signaler används och hur används de? Hur är programledaren som samtalsledare, och vilken roll tilldelar han inbjudna gäster?

Asplund, Johan: Avhandlingens språkdräkt. Bokförlaget Korpen 2002. 138 s.

Boken bygger på en föreläsningsserie som hölls i Sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Boken är för att citera författaren inte en lärobok om avhandlingens språkdräkt

utan författarens betraktelser om språk- och stilfrågor i vidaste bemärkelse.

Bergman, Lotten & Olle Bergman: Skriv för webben. En praktisk handbok för dig som informerar. Liber 2002. 104 s.

Det här är en liten handbok som visar hur man på ett enkelt anpassar en text för webbmediet. Till varje moment ges ett stort antal exempel som underlättar förståelsen. Tyvärr saknas anvisningar om den grafiska utformningen av webbtexter, såsom färgval, typsnitt, länkar etc.

Bergström, Gunilla: Alfons ABC. Allt möjligt från A till Ö. Rabén & Sjögren 2002.

Den populära barnboksfiguren Alfons lotsar här läsaren genom alfabetet på ett oemotståndligt fantasifullt sätt i denna illustrerade abc-bok.

Brylla, Eva: Ursäkt, hur var namnet? Personnamn i praktiskt bruk. Bombus förlag 2002. 126 s.

I boken beskriver namnforskaren Eva Brylla, som också är språklig rådgivare åt Patent- och registreringsverkets namnenhet, vad som gäller. De namnlagar som finns presenteras och praxis granskas. Principiellt intressanta fall tas upp. En kort historik över olika namntyper ges också. Här finns kloka råd som om de följs stoppar namn som *Tequila* och snurriga stavningar som *Zebastian* liksom namnbyte från *Strandman* till *Beachman*.

Bälter, Olle: Från E-pest till E-bäst – konkreta råd för ett bättre e-postliv. Today Press AB 2002. 48 s.

Författaren har tidigare doktorerat på e-postanvändning. Nu har han givit ut en liten handledning med kloka råd, bl.a. att man kan stänga av plinget som aviserar nyanlänt brev och att man kan använda telefonen i stället för e-brev!

Carlsson, Ylva: Kulturmöten, textmönster och förhållningssätt. Första- och andraspråksskrivare i några svenska brevgenrer.

Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 60, 2002. 230 s. Ak.avh.

I denna avhandling undersöks om skillnader mellan språk också innebär skillnader mellan textmönster. Undersökningsmaterialet är brev som persiska, latinamerikanska och svenska studenter fått skriva: en platsansökan, en begäran om möte och ett ursäktande brev. Det visade sig att kön kan vara lika viktigt som språk för textmönstren. Männens uttrycker sig överlag mer direkt och formellt.

Eriksson Gustavsson, Anna-Lena: Att hantera läskrav i arbetet. Om industriarbetare med läs- och skrivsvårigheter. Filosofiska fakulteten vid Linköpings universitet 2002. 245 s. Ak.avh.

Läs- och skrivsvårigheter har blivit ett samhällsproblem, eftersom man över allt i samhället ställs inför skrift. I dag finns inga skriftlösa jobb. Författaren har låtit åtta manliga industriarbetare med läs- och skrivsvårigheter genom intervjuer, dagböcker och tester visa hur de klarar sin arbetsdag. Det går relativt bra, men författaren menar att vägen framåt går över särskilda läsbearbetningsstrategier, inte de undvikandestrategier som svaga läsare ofta tillägnat sig redan som barn.

Fredriksson, Ulf: Reading skills among students of immigrant origin in Stockholm. Institutet för internationell pedagogik vid Stockholms universitet 2002. 243 s. Ak.avh.

Denna avhandling är en statistisk studie av sammanlagt 12 000 stockholmska invandrarelevers läsförmåga i grundskolans årskurser 3 och 8, jämförd med 38 000 infödda elevers. Lästestet som ligger bakom siffrorna är det IEA-test som utarbetats för internationella jämförelser. De infödda eleverna uppvisar generellt bättre resultat än invandrareleverna, men det finns enstaka invandrargrupper som är nästan lika bra, och den tyskspråkiga gruppen är t.o.m. bättre än den infödda. Det finns ingen statistisk signifikant skillnad i läsförmåga mellan invandrarelever som fått undervisning på sitt modersmål och de inte fått som det. Dessvärre saknas en sammanfattning på svenska.

FUMS. Rapporter från Avdelningen för forskning och utbildning i modern svenska. Uppsala universitet.

Under 2002 utkom följande rapporter i denna serie. Nr 205 *Anne Palmér*: Röster i samspel. Analys av gymnasieelevers radioprogram (= Svenska i utveckling nr 17). Nr 206 *Orla Vigsø*: Parti og vælgere. Studier i svensk partipolitisk kommunikation 1991–2001 (= SoLiD nr 14). Nr 207 *Siv Strömquist*: Svensk dramatik på svenska scener under tre sekler (= Svensk dramadiolog nr 4). Nr 208 *Helena Andersson*: Svenska som första- och andraspråk – en jämförande studie av texter från skolår 9 (= Svenska i utveckling nr 18).

Gullin, Christina: *Översättarens röst*. Studentlitteratur 2002. 220 s.

Boken handlar om hur översättaren på olika sätt märks i översättningen. Skillnaderna mellan originalet och översättningen kan vara stora eller små, de kan bero på skillnader i språkens struktur eller på översättarens medvetna och omedvetna val. Det är en lätt bearbetning av författarens avhandling med samma namn. Boken är avsedd som kurslitteratur på högskolenivå, och största delen utgörs av analyser av översättningar från två olika översättare.

Holmberg, Per: *Emotiv betydelse och evaluering i text*. Acta univeritatis gothoburgensis. Nordistica gothoburgensia 24. 2002. 337 s. Ak.avh.

I denna avhandling om ordens emotiva betydelser konstaterar författaren att dessa betydelser sällan är konstanta genom alla typer av texter och sammanhang. De effekter som en viss text har på sina läsare hänger inte på att författaren har utnyttjat "känslotonen" hos enskilda värdeladdade ord utan i stället är värderandet en sorts social aktivitet.

Hård af Segerstad, Ylva: Use and adaption of written language to the conditions of computer-mediated communication. Institutionen för lingvistik vid Göteborgs universitet 2002. 263 s. Ak.avh.

Denna avhandling handlar om hur språkbrukarna anpassar sitt språk i e-brev, chattmeddelanden och sms-meddelanden. Författaren har bl.a. jämfört e-brev och vanliga brev från enskilda till stadsförvaltningen i Göteborg. Hon finner att användarna förstår att anpassa sitt skriftspråk till de nya mediernas speciella förutsättningar. Hon polemiserar kraftfullt mot föreställningen att de förkortningar m.m. som är speciella för sms och chatsidor skulle vara tecken på språkligt förfall eller bristande kommunikationsförmåga. Dessvärre saknas en sammanfattning på svenska.

Janson, Tore: Latin, Kulturen, historien, språket. Wahlström & Widstrand 2002. 264 s.

Författaren, som är f.d. professor i latin, berättar här om latinets tre roller. Det var romarnas modersmål i antiken, det var hela Europas internationella språk fram till några hundra år sedan och det är det språk som de allra flesta lånord kommer från i de moderna europeiska språken. I den fylliga genomgången av dessa roller får man också en kulturhistorisk översikt. I slutet av boken finns en grundläggande genomgång av latinsk grammatik och ett avsnitt om ordbildning samt en ordlista. Boken innehåller också ett kapitel med kommenterade lästips.

Jämtelid, Kristina: Texter och skrivande i en internationaliserad affärsvärld. Flerspråkig textproduktion vid ett svenskt storföretag. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology NS 27, 2002. 216 s. Ak.avh.

I sin avhandling har författaren undersökt hur man skriver inom ett svenskt storföretag där flera språk förekommer. Hos Electrolux, där engelska är koncernspråket, används inte bara engelska och svenska utan även danska och italienska. Författaren visar bl.a. att traditionell översättning är förhållandevis sällsynt i dessa sammanhang. I stället praktiseras

vad som här kallas parallellskrivning. Exempelvis produktbroschyrer skrivs direkt på de olika nationella språken utifrån ett gemensamt engelskspråkigt råmaterial, som emellertid inte fungerar som en källtext utan mer som en idébank.

Karlsson, Anna-Malin: Skriftbruk i förändring. En semiotisk studie av den personliga hemsidan. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. NS 25. 2002. 192 s. Ak.avh.

I denna avhandling undersöks den personliga hemsidan som ett medel för social interaktion i en ny mediekontext. Frågor som ställs är vilken typ av skriftprodukt är hemsidan? Vad kan sägas vara nytt och relaterat till det nya mediet och dess användningsområden? Vad kan kopplas till etablerade skrifttraditioner?

Kjellin, Olle: Uttalet, språket och hjärnan. Teori och metodik för språkundervisningen. Hallgren & Fallgren 2002. 254 s.

Denna lärobok utgår tanken att alla kan lära sig brytningsfritt uttal av ett främmande språk, i det här fallet svenska. Den metodik som förespråkas är en som liknar barns första-språksinlärning. Boken innehåller förutom detaljerade praktiska råd även en teoretisk genomgång av uttal som vetenskapsområde. I slutet finns en omfattande kommenterad litteraturlista. Bokens målgrupper är i första hand lärarutbildare samt blivande och verksamma språklärare.

Kotsinas, Ulla-Britt: Lever Ekenssnacket? Om äldre och nyare Stockholmslang. Acta Academiae regiae Gustavi Adolphi 79. 2002. 195 s.

Författaren har undersökt hur framför allt unga stockholmare (alltså personer från Eken, det gamla slangordet för Stockholm) förstår ett 70-tal framför allt äldre slangord, men några medelgama och en handfull nya slangord fanns också med. Även en mindre grupp vuxnas slangkunskaper prövades. Några ord visar sig mycket seglivade, som *plugg* 'skola'. Ordet *kis* 'man, pojke' förstod åtminstone hälften. Andra ord verkar

nästan helt okända, som *vådis* 'vatten'. Enligt undersökningen verkar vuxna hänga med ganska bra när det gäller de nya orden, t.ex. *pucko* 'dum'.

Lindqvist, Yvonne: Översättning som social praktik. Toni Morrison och Harlequinserien Passion på svenska. Acta universitatis stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology NS 26. 2002. 252 s.

I denna avhandling har författaren studerat sju olika översättares arbete med sju olika romaner: tre romaner av Nobelpristagaren Toni Morrison, tre romaner från förlaget Harlequin, alltså vad man brukar kalla kiosklitteratur, samt en autentisk provöversättning för förlaget Harlequin genomförd av en högprestigeöversättare. Dessutom intervjuades förläggarna, redaktörerna och översättarna bakom de studerade översättningarna för att tydliggöra de vedertagna uppfattningarna om vad som anses utmärka en bra översättning inom respektive genre. Inte oväntat är högprestigeöversättarna trognare mot originalet än lågprestigeöversättarna. De senare är på alla sätt friare och styrker mera. Och så skall det vara. Den provöversättning som högprestigeöversättaren gjorde av en Harlequinroman blev inte godkänd!

Lindström, Fredrik: Jordens smartaste språk. Språkliga gåtor och mänskligt tänk. Bonniers 2002. 258 s.

Författaren, som är doktorand i nordiska språk, har på senare tid blivit känd som komiker och regissör av relationskomedier. Här följer han upp succén med sin förra populärvetenskapliga bok *Världens dåligaste språk*, som utkom 2000. Av och till blir pratigt och ytligt, men för det mesta vet författaren vad han talar om, och han gör det med en smittande glädje vare sig det handlar rikstalspråk och högreståndsdialekter på 1600- och 1700-talet eller nutida språk. Den som har följt Lindströms tv-serie *Värsta språket* känner igen en del, men här får man det hela lite mer fördjupat.

Lyngfelt, Benjamin: Kontroll i svenskan. Den optimala tolkningen av infinitivers tankesubjek. Acta univeritatis gothoburgensis. Nordistica gothoburgensia 25. 2002. 346 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författare undersökt hur vi förstår infinitivfraser, närmare bestämt hur vi avgör vad som är utelämnat, nämligen tankesubjektet. Normalt brukar man beskriva det hela som ett normativt problem och kräva att tankesubjektet är lika med närmast överordnade subjekt. Men man kan också se det hela som en fråga om *kontroll*. Det led som ger tolkningen av det implicita tankesubjekt kallas dess *kontrollör*, och kontroll är då koreferensförhållandet mellan kontrollör och tankesubjekt. Författaren säger avslutningsvis "Jag har nu skrivit en hel bok om något som inte finns – eller i varje fall inte syns eller hörs – nämligen det implicita subjektet [...]. Jag har kommit fram till att den regel vi traditionellt har förknippat fenomenet med, dvs. subjeksregeln, inte heller riktigt finns – även om den förvisso både syns och hörs i språkvårdsdebatten."

Melin, Lars: Litterära laborationer. Tjugo experiment med text. Ordfront 2002. 150 s.

Författaren visar i sin bok hur man bl.a. genom att växla tempo och perspektiv kan få fram helt olika berättelser samma grundmaterial. Det går exempelvis att vrida på berättelsen om hur Oliver Twist ber om mera mat på fattighuset så, att sympatierna faller på föreståndaren. Han visar att såväl de mest högtstående som de enklaste litterära texter utnyttjar samma strategier.

MISS. Meddelande från institutionen för svenska språket. Göteborgs universitet.

Under året utkom följande rapporter i denna serie: Nr 38 *Björn Knutsson*: "Njord var en gud som har makt över hav och skepp." En undersökning av grammatiska normbrott i gymnasisters specialarbeten. Nr 39 *Sven-Göran Malmgren, Kerstin Norén och Mall Stålhammar*: Fem studier i lexikologi.

Nr 40 *Kristinn Jóhannesson, Marika Lagervall och Karin Lundkvist*: Första grammatiska avhandlingen. Svensk översättning med isländsk parallelltext. Nr 41 *Maia Andréasson*: Kanske – en vilde i satsanalys-schemat. Nr 42 *Ulrika Sundin*: Ordföljd i franska och svenska – en kontrastiv studie av satsen tre första positioner. Nr 43 *Thorwald Lorentzon*: Fredskamp och frihetsvind. Jämförande studier av lexikaliska förändringar i Vänsterpartiets och Moderaternas valmanifest.

Mål i mun. Förslag till handlingsprogram för svenska språket. Betänkande av kommittén för svenska språket. SOU 2002:27. 2002. 593 s.

I nästan ett och ett halvt år har en parlamentarisk kommitté arbetat med ett handlingsprogram för att främja svenskan. Bakgrunden till deras arbete är följande tre faktorer: 1. engelskan har fått en allt starkare ställning. 2. Sverige har blivit ett mångspråkigt och mångkulturellt samhälle. 3. Kraven på en god förmåga att använda språket i såväl tal som skrift har generellt ökat i samhället.

I betänkandet läggs fram tre övergripande språkliga mål:

1. Svenskan skall vara ett komplett och samhällsbärande språk.
2. Den offentliga svenskan skall vara korrekt och välfungerande.
3. Alla skall ha rätt till språk: svenska, modersmål (om det inte är svenska) och främmande språk. Som medel för att uppnå dessa mål föreslås bl.a. att en språklag införs, att språkpolitik lyfts fram som ett eget område inom politiken och att en ny myndighet inrättas, som bl.a. tar över Svenska språknämndens uppgifter. En huvudfråga för den nya myndigheten skulle vara det som brukar kallas statusvård, d.v.s. frågor om vilken roll och funktion olika språk har i ett samhälle.

Utredningen presenteras i Språkvård 2/2002 av Björn Melander, som varit kommitténs huvudsekreterare.

Målföret. Medlemsblad för Nya Tungomålgillet.

Detta medlemsblad har under året utkommit med 4 nummer. Förutom artiklar om det nutida språket finns även artiklar med textprov från äldre tider, väl värda omläsning, t.ex.

några stycken ur Abraham Sahlstedt: Någre Anmärkningar i Svenska Språket, och artiklar och textprov på dialekt, allt för att visa den rikedom som finns i svenskan.

Mörnsjö, Maria: VI-declaratives in Spoken Swedish. Syntax, Information Structure, and Prosodic Pattern. Lundastudier i nordisk språkvetenskap. Serie A 59. Institutionen för nordiska språk 2002. Ak.avh.

I sin avhandling behandlar författare frågeformade påståendemeningar, såsom "Finns inte många sådana nu för tiden", en syntaktisk företeelse som ansetts som försvunnen från vardagsspråket sedan många hundra år. Men nu är den återupptäckt i mycket spontant talspråk, bland tonåringar. Den är bl.a. vanliga i kronologiskt ordnade framställningar när en ny händelse inträffar. Dessvärre saknar denna avhandling en sammanfattning på svenska, vilket är extra påfallande i en undersökning av svenskt vardagstal.

Nilsson, Nils-Erik: Skriv med egna ord. En studie av läroprocesser när elever i grundskolans senare år skriver "forskningsrapporter". Avhandlingar från Lärarutbildningen vid Malmö högskola 2002. 239 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författaren undersökt hur eleverna klarar av att skriva egna forskningsrapporter. Till övervägande delen finner han fragmentariserade plagiat och kompilat som sällan tyder på kunskapsutveckling eller egna slutsatser. Det är mycket tveksamt om eleverna förstått vad forskning innebär. Elevers forskning som metod vilar på en individualisering som verkar föga fruktbar när det gäller inhämtande av kunskap enligt författaren. I stället är det i dialogen som elever lär sig något.

Nordenstam, Kerstin och Wallin, Ingrid: Osynliga flickor – synliga pojkar. Om ungdomar med svenska som andraspråk. Studentlitteratur 2002. 222 s.

Författarna har undersökt hur elever med invandrarbakgrund använder sig av svenska och hur deras skolsituation ser ut idag. Deras attityder till föräldrar, svenskar och Sverige,

moral kommer fram i intervjuer. Det visar sig att det finns avsevärda skillnader mellan flickornas och pojkars språkbruk och umgängesmönster.

Nordlund. Småskrifter från institutionen för nordiska språk i Lund.

Under 2002 utkom följande skrift i denna serie: Nr 23 *Bo Rutström*: Land och fæ. Strukturellt-rättsfilologiska studier i fornordiskt lagspråk över beteckningar för egendom i allmänhet med underkategorier.

ORDAT. *Det svenska ordförrådets utveckling 1800–2000.*

Under 2002 utkom följande rapporter i denna serie: Nr 14 *Peter Andersson*: Det förstås! Utvecklingen av svenska självklarhetsadverb under 1800- och 1900-talet. Nr 15 *Sven-Göran Malmgren*: Begå eller ta självmord? Om svenska kollokationer och deras förändringsbenägenhet 1800–2000. Nr 16 *Sven Lange*: Om nya färgord i svenskan under 1800- och 1900-talet. Nr 17 *Carl-Erik Lundblad*: Prefixlika förleder. Nr 18 *Sven Lange*: Nya ord inom heminredning i allmänspråket perioden 1800–2000. Nr 19 *Thorwald Lorentzon*: Forskning om svenskt ordförråd 1800–2000. En bibliografisk översikt.

Rahm, Henrik: *Journalistikens anatomi.* Lundastudier i nordisk språkvetenskap. Serie A 58 Institutionen för nordiska språk 2000. 374 s. Ak.avh.

Författaren går i sin avhandling igenom dagspressbevakningen av fem stora strejker, från Sundsvallsstrejken 1879 till sjuksköterskestrejken 1995–1996. Texterna från de olika perioderna belyser den svenska reportagejournalistikens texthistoria. År 1879 var texterna citerande, under storstrejken 1909 var de öppet partipolitiskt argumenterande, under slutet av 1900-talet ville man låta flera komma till tals och till slut är vi framme vid dagens dramaturgiserande journalistik.

Ryman, Lennart: *Salanus, Tunström och Sporrong. Tilltalsnamnsbruk och framväxten av släktnamn i Uppland*. Anthroponymica Suecana 13. Institutionen för litteraturvetenskap och nordiska språk. Umeå universitet 2002. 400 s. Ak.avh.

Syftet med denna avhandling är att belysa utvecklingen av tillnamnsskicket i Uppland under perioden 1630–1730. Frågor som behandlas är varifrån impulserna och mönstren kom, tidpunkten för släktnamnens uppträdande samt sociala skillnader och könsskillnader.

Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning. Ny följd 11. Uppsala 2002. 245 s.

Ärgången innehåller följande större artiklar: *Mats Eriksson*: Syntaxens sociala sida – en inledande diskussion av turtillägg i samtal. *Jan Lindström*: Från satsschema till turschema? Förfältet i fokus. *Anna Lehti-Eklund*: Att som diskursmarkör. *Beatrice Silén*: De pronomina fraser *sån där* och *så där* i Helsingforssvenskt talspråk. *Catrin Norrby*: Svenska påhängsuttryck av typen *å så* och *eller nåt*. En diskussion av deras förekomst och funktion(er) i ett samtida ungdomsmaterial. *Karolina Wirdenäs & Catrin Norrby*: En diskurspartikel i vardande? Lite om *lite*. *Språk och stil* innehåller också ett antal smärre bidrag samt recensioner.

Språk på väg. Om elevers språk och skolans möjligheter. Red. Garne, Birgitta. Ord och stil 33. Språkvårdssamfundet. Hallgren & Fallgren 2002. 162 s.

I denna antologi beskrivs i olika uppsatser hur de nationella proven i svenska konstrueras och bedöms. En artikel redovisar skillnader mellan resultaten från standardprovet i svenska 1987 och 1996. Felen var ungefär lika många. Ämnet svenska som andraspråk presenteras i en artikel. I en annan ges nutida perspektiv på särskrivningar. Ett par artiklar handlar om särskilda elevskrivprojekt.

Språkpolitik. Utg. av Sally Boyd, Beatriz Dorriot, Monica Haglund-Dragic och Roger Källström, ASLA:s skriftserie 14. FUMS 2002. 270 s.

I denna konferensrapport finns artiklar om minoritets- och invandrarspråk eller möten mellan flera språk, i Sverige, Europa och världen. *Erland Gadelii* tar upp frågan hur man en språkpolitik utformas i Moçambique, där det finns drygt 20 inhemska språk, och det största, Emakhuwa, talas av 25 procent av befolkningen. Inget språk fungerar som lingua franca. *Ulf Teleman* försöker att frilägga ramar och grundläggande premisser för språkpolitiska hållningar i Sverige. *Britt-Louise Gunnarsson* jämför yrkeslivstexter i olika västeuropeiska skrivkulturer. *Gunlög Bredänge* tar upp frågan om kompetens i svenska hos lärare med annat modersmål.

Stroh-Wollin, Ulla: Som-satser med eller utan som. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 58. 2002. 318 s. Ak.avh.

I denna avhandling behandlas olika typer av relativsatser och frågeformade bisatser i skandinaviska språk och i engelska. Utifrån en generativ satsmodell försöker författaren förklara hur man se detta *som* (och motsvarande) och varför det ibland kan utelämnas.

Sundgren, Eva: Återbesök i Eskilstuna. En undersökning av morfologisk variation och förändring i nutida talspråk. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 56. 2002. 363 s. Ak.avh.

I denna avhandling redovisar författaren en undersökning av inspelningar av några Eskilstunabors talspråk. Dessa inspelningar är en upprepning av tidigare inspelningar från 1967. Eskilstunaspråket har inte ändrat sig mycket visar det sig. Balansen är i stort densamma mellan ett regionalt och ett mer skriftspråksnära uttal för de undersökta ordgrupperna. Åldersvariationen och den sociala variationen har dock minskat, medan skillnaderna mellan könen har ökat. De personer som

fanns med i de första inspelningar hade ändrat sig på vissa punkter.

Svensk sakprosa. Institutionen för nordiska språk vid Lunds universitet.

Under 2002 utkom följande rapport i denna serie: Nr 36 *Gunilla Byrman: Försiktighetsmått. Text, genus och ideologi i preventivmedelsbroschyrer 1886–1995.*

Svenskläraren. Tidskrift för Svenskläraryöreningen.

Under året ha tidskriften utkommit med 5 nummer med olika tema: Från nr 5 med temat Språkligheter kan nämnas *Per Olov Svedberg: Om språkstudiets plats i svenskämnet, Nils Larsson: Fossiliserande interimsspråk eller sociolekt i svenska som andraspråkselevs talspråk, Malin Lewander: Nu är det dags för besiktning!* (handlar om argumenten för att läsa grammatik), *Lisa Christensen: Danske børns sprogtilegnelse.*

Teleman, Ulf: Åra, rikedom och reda. Svensk språkvård och språkpolitik under äldre nyare tid. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 85. Norstedts Ordbok 2002. 216 s.

Författaren, som var ordförande i Svenska språknämnden under många år och som är en av de ledande inom den språkpolitiska debatten, utkommer här med en historisk översikt över språkvård och språkpolitik från 1600-talet och fram till 1800-talet. (Fortsättning kommer i en annan bok.) Här får man en inblick i hur äldre tiders språkvetare och debattörer tänkte i språkvårdsfrågor. Det är som författaren påpekar märkligt att språkvetare hittills inte visat något stort intresse för framväxten av dagens standardiserade nationalspråk. Den här historiska återblicken borde vara särskilt intressant i dag med det pånyttfödda intresset för språkpolitik.

Tryggvason, Marja-Terttu: Language – mirror of culture. A case study on language socialization with Finns living in Finland and Sweden, and Swedes living in Sweden. Studies in Educational Sciences 59. Södertörn University College 2002. 70 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författaren jämför hur barn socialiseras genom språket i tre olika grupper finskspråkiga familjer i Finland och Sverige samt svenskspråkiga i Sverige. Här bekräftas vad andra undersökningar kommit fram till att finnar är tystlåtnare än svenskar, att de meddelar fakta medan svenskarna i högre grad diskuterar och debatterar. Dessvärre saknas en sammanfattning på svenska.

Wallentin, Christer: Jag, en ordbehandlare. En handbok för dig som skriver, redigerar eller gör original. Lilla Förlaget 2002. 144 s.

Detta är nyttig handbok för folk som redigerar en föreningstidning, håller i en liten skriftserie eller någon gång får i uppdrag att gå in i ett bokprojekt. Läsaren får inblickar i hela processen: planering av redaktionsmöten, manusgranskning, redigering, eget skrivande, tryckerikontakter.

Wengelin, Åsa: Text production in adults with reading and writing difficulties. Göteborgs universitet 2002. 331 s. Ak.avh.

I denna avhandling redovisas en undersökning där olika grupper fått utföra samma skrivuppgifter: en grupp vuxna med läs- och skrivsvårigheter och en grupp döva samt en kontrollgrupp hörande utan läs- och skrivsvårigheter. Resultaten visar att personerna med läs- och skrivsvårigheter har flera skrivfel än döva i sina slutliga texter. De är också långsammare och gör ofta pauser. Personerna utan läs- och skrivsvårigheter redigerar innehållet i sina texter, något som de med läs- och skrivsvårigheter aldrig verkar hinna och som de döva inte verkar bry sig om. Dessvärre saknas en sammanfattning på svenska.

Wiklund, Ingrid: Social networks and proficiency in Swedish. Centrum för tvåspråksforskning. Stockholms universitet 2002. 177 s. Ak.avh.

Avhandlingen handlar om vilken roll det sociala nätverket spelar för tvåspråkiga studenters användande av svenska och deras språkfärdighet. Resultaten visar att det är svårt att generalisera om sambandet mellan låg färdighetsgrad och liten kontakt med svenskar. Dessvärre saknas en sammanfattning på svenska.

Wirdenäs, Karolina: Ungdomars argumentation. Om argumentationstekniker i gruppsamtal. Acta univeritatis gothoburgensis. Nordistica gothoburgensia 26. 2002. 300 s. Ak.avh.

I denna avhandling har författaren undersökt hur ungdomar argumenterar när de diskuterar musik. Här urskiljs två argumentationsstilar: punktstilen och inventeringsstilen. I punktstilen är argumenten korta och generella, och personangrepp, frågeformade invändningar och ogiltigförklaringar förekommer ofta. Inventeringsstilen kännetecknas av ett gemensamt utredande, där man så småningom enas kring preciserade punkter. Inventeringsstilen är vanligast bland flickor på gymnasieskolans teoretiska program.

Åkerblom, Jenny: Tala för publik. Förberedelse och genomförande. Liber 2002. 70 s.

Systematiskt går författaren igenom olika typer av föredrag, olika uppläggningar, praktiska förberedelser, kroppsspråk, tekniska hjälpmedel m.m.

Östlund-Stjärnegårdh, Eva: Godkänd i svenska? Bedömning och analys av gymnasieelevers texter. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 57. 2002. 225 s. Ak.avh.

I sin avhandling analyserar och jämför författaren uppsatser som hamnat på var sin sida godkändstreckets i det nationella provet i svenska. De godkända uppsatserna är oftast längre och

har inte oväntad färre traditionella fel, och meningsbyggnaden är mer varierad. Men ett viktigt resultat är att uppsatskvalitet är en svårfångad egenskap, som inte så lätt låter sig beskrivas med språkligt formella kategorier.